

geeft ruimte

#5

magazine

**‘Ik ben ervoor om af en toe
gewoon door te pakken!’**

Regiovoorzitter Friesland Janneke Hoitinga

**De keuze voor de Lelylijn
is geen keuze voor nu,
maar voor de toekomst
van het Noorden**

**‘Een eerlijke kans op meedoen,
dat gun ik iedereen!’**

Jacco Vonhof over basisvaardigheden op de werkvloer

INSPIRATIEPAGINA

De Grand Stairwell Installation

Dale Chihuly

Foto door Scott Mitchell Leen.

Topstuk uit het Groninger Museum, Groningen

Voorwoord

Het is tijdloos en universeel om je te concentreren op zaken waar je invloed op hebt en minder op zaken waar je dat niet hebt. Deze denkwijze is diep verankerd in verschillende culturen en is van groot belang voor ondernemers. Focus op de dingen waar je het verschil mee kunt maken.

We gebruiken hiervoor steeds vaker de term “grip”. Grip op je persoonlijke situatie. Naarmate mensen het gevoel hebben dat hun grip afneemt, neemt het onbehagen toe. Managementgoeroe Steven Covey beschreef dit in “De zeven eigenschappen van effectief leiderschap” en noemde dit “de cirkel van invloed”. Deze omvat onze gedachten, houding en acties. De “cirkel van betrokkenheid” daarentegen, omvat de bredere wereld, inclusief problemen en beslissingen waar we weinig tot geen directe invloed op hebben. Covey adviseert om energie te investeren in onze cirkel van invloed, omdat dit leidt tot meer effectiviteit en voldoening. Door te focussen op gebieden waarin we daadwerkelijk een verschil kunnen maken, breiden we onze cirkel van invloed uit.

Het volgen van het nieuws kan al snel het gevoel geven dat er veel zaken anders zouden moeten, maar waar wij weinig invloed op kunnen uitoefenen. Dit kan een onbehagelijk gevoel geven. Vooral omdat er veel zaken zijn die invloed hebben op onze economie, bedrijven en levens waar we geen grip op lijken te krijgen.

Het goede nieuws met betrekking tot jouw cirkel van invloed: Met jouw lidmaatschap van VNO-NCW, MKB of JNO wordt jouw cirkel een stuk groter. Voor jou zijn er vele actieve leden en een kantoororganisatie in Noord-Nederland actief. Bovendien is er een groot team in Den Haag vanuit onze Malietoren en meer dan tien mensen in Brussel voor ons aan het werk.

Krijgen we daarmee volledige grip? Nee. Maar zonder actief mee te denken en ons geluid te laten horen, zou het er voor ondernemend Nederland heel anders uitzien. Hoe meer (actieve) leden, hoe meer grip wij krijgen op het

ondernemersklimaat. Ben je nog geen lid, dan ben je van harte welkom om je bij ons aan te sluiten. Ben je al lid, dan zeggen we: “Dankjewel!”

Dit magazine helpt je in het leren van elkaar, inspireren en verbinden. Met mooie verhalen over en door onze leden. Neem een moment van ontspanning op de bank met een kop koffie of thee en geniet van het lezen over de mooie bedrijven die het Noorden rijk is en de onderwerpen die ons bezighouden. Hopelijk maken deze je nieuwsgierig naar de verhalen van andere leden. Waar zijn zij mee bezig? Misschien zie je mogelijkheden om samen te werken, misschien kun jij hen helpen of andersom.

Sieger Dijkstra
voorzitter VNO-NCW MKB Noord

Colofon

GeefRuimte Magazine, vijfde editie, juni 2024

GeefRuimte Magazine is een onafhankelijke uitgave van de vereniging VNO-NCW MKB Noord. Het magazine komt één keer per jaar uit en wordt verspreid onder alle leden van VNO-NCW Noord (inclusief JNO), MKB Noord en externe contacten. De oplage is 1.800. De prijs bij losse verkoop: € 20,-

Bladcoördinatie en eindredactie

Björn de Vries, Rik van der Es.

Met tekstbijdragen van

Silvia Kooij, Jorgen Elshof, Gretha Postmus, Sieger Dijkstra, Joyce Walstra, Jens Ruesink, Sandra Pot, Rik van der Es, Geesje Duursma, Roelof de Vries, Björn de Vries, Gemma Groot Koerkamp, Edwin Klomp, Debra van Kleinwee.

Fotografie en illustraties

VNO-NCW MKB Noord, JAV Studio's, Ronald Zijlstra Fotografie, Marne Mosterd, Alex Isebiya, Jan Buwalda, Shutterstock, Rabobank, Hanzehogeschool, Scott Mitchell Leen, Sake Elzinga, Martin Rijpstra, Sportstad Heerenveen, Harryvan, Judith Lechner, eigen bezit geïnterviewden

Ontwerp en opmaak

Okkinga Communicatie

Druk

Grafische Groep Van der Eems

Met dank aan

Iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan deze uitgave, zoals alle geïnterviewden, redactieleden, e.a.

Strategisch partners

Kennispartners

Founding partner

Inhoudsopgave

Je eigen digitale academie, zo gepiept!	DIGITALISERING	6
Hot topic Friesland		8
Korte berichten		9
Bestuurder in bedrijf	ONDERNEMERSCHAP	10
Column MKB Noord-voorzitter Joyce Walstra		12
Mobiliteit in beweging	INFRASTRUCTUUR EN MOBILITEIT	13
Een dag uit het leven van Geesje Duursma		15
Inspiratiepagina		16
Brede samenwerking in het opleiden van vakmensen is cruciaal	ARBEIDSMARKT EN ONDERWIJS	17
Meer impact maken met jouw bedrijf	MAATSCHAPPELIJK EN VITAAL ONDERNEMEN	20
Jacco Vonhof over basisvaardigheden op de werkvloer; Een eerlijke kans op meedoen		22
Hot topic Groningen		24
Column JNO duo-voorzitter Jens Reusink		25
Zero emissie bouwplaatsen; Zo krijgen we bouwend Nederland van het slot	KLIMAAT EN BEDRIJF	26
Get empowered today, start building tomorrow		28
Korte berichten		30
Hot topic Drenthe		31
Rabo Foundation: 'Wij ondersteunen Noordelijke impact-first ondernemers'	ONDERNEMERSCHAP	32
Gelukkig hebben we de foto's nog		34
De Lelylijn; Niet een keuze voor nu, maar voor de toekomst	INFRASTRUCTUUR EN MOBILITEIT	36
Een bijzonder bedrijf: Harryvan		38
Inspiratiepagina		40
Laat subsidies niet onbenut	ONDERNEMERSCHAP	41
Borreltijd		43

Je eigen digitale academie, zo gepiept!

▲ Robin van den Berg

Digitalisering doordringt tegenwoordig alle sectoren. Het is niet alleen een IT-kwestie; ook in de zorg, de bouw en vele andere sectoren heeft digitalisering zijn intrede gedaan. Dit vereist niet alleen meer IT-professionals, maar ook voldoende digitale vaardigheden bij medewerkers. De oplossing? Een eigen digitale academie!

Digitalisering is één van de oplossingen voor de krapte op de arbeidsmarkt. Digitalisering vraagt ook wat van de medewerkers op de werkvloer. “Veel organisaties gaan ervan uit dat hun medewerkers wel digitaal vaardig zijn. Ze werken immers al sinds 2000 met Microsoft Office en iedereen kan met Word en Excel werken,” zegt Robin van den Berg, directeur van de IT Academy Noord-Nederland en programmamanager van de Digitale Academie Noord-Nederland. “Maar op de werkvloer zie je veel problemen met updates of nieuwere versies van Microsoft 365. Vaak is er maar één collega die weet hoe het werkt, terwijl de rest het niet begrijpt. En die staan vaak om die ene collega heen, wat resulteert in verborgen productiviteitsverlies.”

ALS WE NIKS DOEN, GAAT DE DIGITALE TRANSITIE IN NOORD-NEDERLAND OP SLOT

De Digitale Academie Noord-Nederland biedt uitkomst. De Digitale Academie, een initiatief zonder winstoogmerk, is er voor iedereen, ongeacht voorkennis en opleidingsniveau. Iedereen kan er een passende

opleiding vinden. Maar waarom is investeren in digitale vaardigheden zo belangrijk voor bedrijven? “Simpel,” antwoordt Robin. “Het zorgt voor efficiënter werken, wat resulteert in meer winst. Daarnaast is digitalisering de oplossing voor de krapte op de arbeidsmarkt. Maar dan moet je je medewerkers wel meenemen in dit verhaal. De urgentie voor MKB’ers om hun medewerkers digitaal vaardig te krijgen is groot. Voor veel organisaties is het echt een must.”

Bedrijven en organisaties kunnen hun medewerkers wijzen op de Digitale Academie en hen motiveren om hiervan gebruik te maken. De meeste opleidingen worden gratis aangeboden. Bedrijven kunnen ook in een eigen Digitale Academie investeren. Robin: “Zo kun je je medewerkers beter sturen en gericht digitaal vaardiger maken. We passen het platform aan jouw wensen aan en geven het vorm in jouw huisstijl, met daarbij het volledige aanbod van de Digitale Academie.”

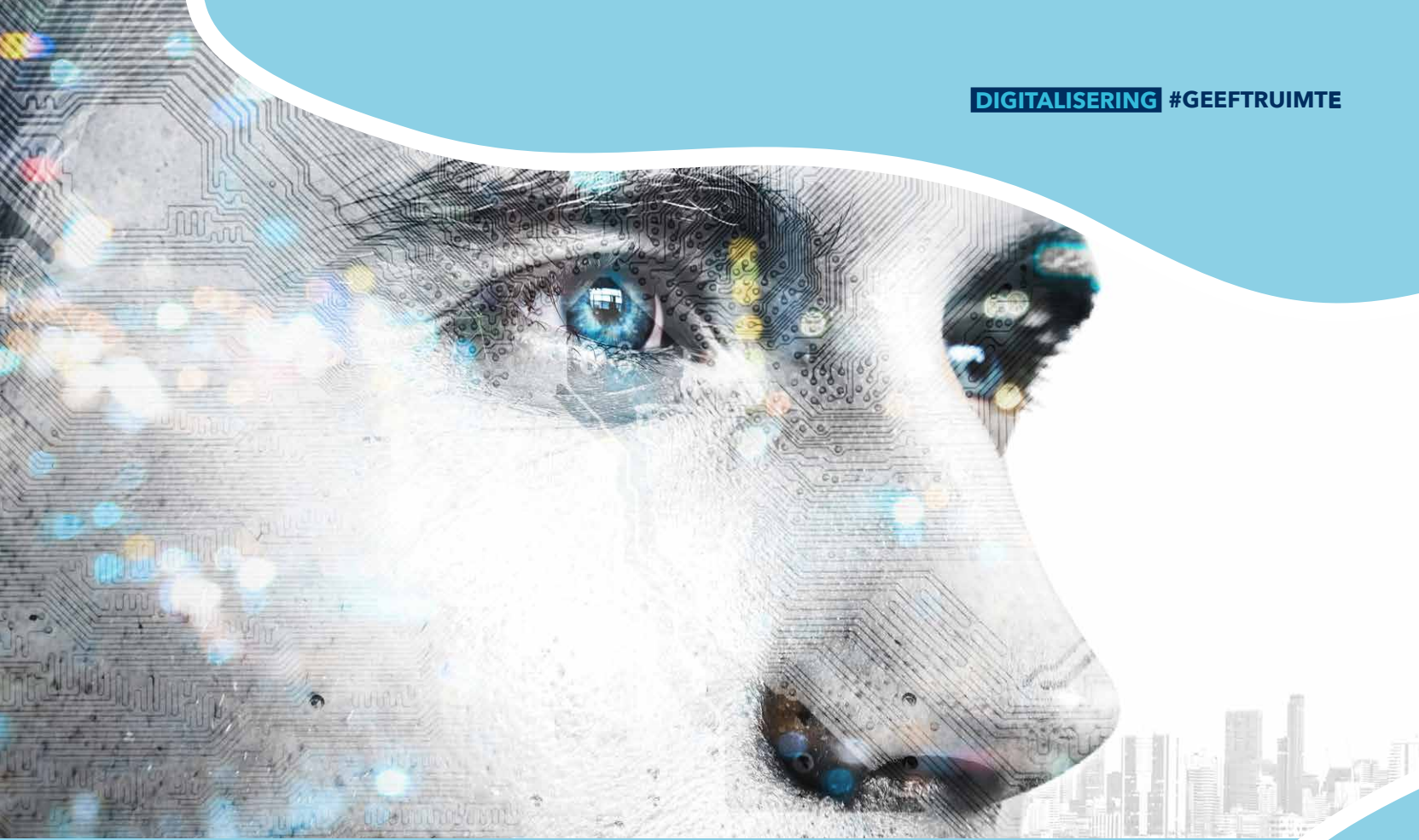
Artificiële Intelligentie

De technologische ontwikkelingen in de digitale wereld gaan snel. Neem bijvoorbeeld Artificiële Intelligentie (AI) en ChatGPT. “Mensen die digitaal vaardig zijn, pakken

Digitale Academie Noord-Nederland

De Digitale Academie Noord-Nederland is een initiatief van IT Academy Noord-Nederland, onderdeel van de Hanze. In de Digitale Academie wordt samengewerkt met Noorderpoort, Rijksuniversiteit Groningen en Biblionet Groningen om Noord-Nederland digitaal vaardiger te maken. Het project is gehonoreerd door het Nationaal Programma Groningen. Op het platform krijgen alle opleidingen in digitale vaardigheden uit Noord-Nederland een plek. Met behulp van de Digitale Academie kunnen inwoners, werkenden en werkzoekenden vanuit verschillende sectoren en op verschillende niveaus hun digitale vaardigheden vergroten.

het snel op,” vervolgt Robin. “Ze nemen een abonnement en profiteren ervan. Ik hoorde laatst het voorbeeld van een beleidsmedewerker die normaal twee tot drie weken bezig was met bureauonderzoek voor een beleidsstuk, maar met behulp van ChatGPT in een paar uur klaar was. Er is nu al een kloof tussen mensen die digitaal vaardig zijn en zij die dat niet zijn. Straks ontstaat er een nieuwe kloof tussen mensen die AI-vaardig zijn en degenen die deze boot hebben gemist. Daardoor wordt de totale kloof groter. Mensen die nu gebruik maken van AI kunnen hun werk efficiënter doen en tijd besparen. Gebruikmaken van AI begint met goede digitale vaardigheden. Als je die niet hebt, is de stap om AI te gebruiken nog groter.” Bang dat AI de arbeidsmarkt gaat verstoren is Robin niet. “De komende jaren gaan veel mensen met pensioen, niet alleen in de IT-sector, maar ook in andere sectoren. De arbeidsmarkt wordt steeds knapper, dus ook al wordt 8% van de beroepen overgenomen door AI, zou dat alleen maar goed zijn, want er stroomt de komende jaren wel 10 tot 20% uit. Ontwikkelingen als AI hebben we nodig om aan de vervangingsvraag te kunnen voldoen.”

IT-professionals

Naast het digitaal vaardiger maken van Noord-Nederland ligt er ook nog een uitdaging in het opleiden van voldoende IT-professionals. “Als je kijkt naar de cijfers van De Human Capital Agenda ICT en deze vertaalt naar Noord-Nederland, moeten er de komende vijf jaar 15.000 IT-professionals bij komen. Dat zijn er 3.000 per jaar. Het is duidelijk dat we dat niet alleen gaan redden

met studenten die nu uitstromen. Daarnaast neemt de instroom op de ICT-opleidingen af. Daarom zijn we bij de IT Academy op zoek naar andere manieren om aan de vraag van IT-professionals te kunnen voldoen. Denk aan zij-instromers, meer vrouwen in de ICT, het aanspreken van andere doelgroepen en het bedenken van creatieve oplossingen. Bijvoorbeeld studenten die een opleiding hebben gekozen waar geen werk in is, in de laatste fase van hun opleiding laten omscholen naar krapteberoepen. Als we niets doen, gaat de digitale transitie in Noord-Nederland op slot en dat is niet goed voor de economie,” besluit Robin. “Er moet gewoon iets gebeuren!”

IT Academy Noord-Nederland

IT Academy Noord-Nederland is dé IT-opleider voor professionals in het Noorden. De IT Academy is onderdeel van de Hanze en zet zich in voor een krachtige ICT-arbeidsmarkt. De IT Academy werkt voortdurend aan het matchen van het aanbod van de Noordelijke kennisinstellingen aan de veranderende vraag van de ICT-sector om daarmee studenten, professionals en werkzoekenden de beste opleiding te bieden en het bedrijfsleven de best opgeleide mensen. Zo bieden zij vernieuwend onderwijs dat inspeelt op de continue ontwikkelingen in deze snel veranderende sector.

Samenwerken voor een vitale Friese samenleving

Bruisende binnensteden en dorpskernen zijn belangrijk voor de vitaliteit van de Friese samenleving. Consumenten bezoeken graag winkelgebieden met een groot, divers winkelaanbod, levendige horeca, veel groen en cultureel vermaak. Centrumbezoek wordt zo een uitje. Voor ondernemers wordt het zo aantrekkelijk om zich te vestigen en te investeren. De oplossing zit in collectief functioneren van sectoren en overheid. Hoe stimuleer je dit?

Hayo Galema, binnenstadmanager van Leeuwarden, betrokken bij de ontwikkelingen zegt daarover: "Overheid en ondernemers moeten nauw samenwerken om te zorgen dat stadscentra en dorpskernen plekken zijn waar mensen graag komen. Zo wordt de leefbaarheid groter en maak je Fryslân een aantrekkelijke provincie om te wonen. Dit is onmisbaar voor onze Friese economie."

In januari 2023 organiseerden VNO-NCW MKB Noord en Netwerk Centrummanagement Fryslân met o.a. Toerisme Alliantie Friesland het symposium 'De toekomst van Friese bruisende binnensteden & dorpskernen'. Dit landelijke concept leidt tot verschillende mooie ontwikkelingen.

Meten is weten. Daarom heeft het netwerk alle Friese provinciale politieke partijen gevraagd mee te helpen om te achterhalen waarvoor consumenten naar een winkelcentrum komen. Provinciale Staten hebben er voor gezorgd dat Provincie Fryslân in het voorjaar van 2024 het Koopstromenonderzoek heeft uitgezet onder de inwoners van Friesland. Daarmee wordt zo veel mogelijk informatie opgehaald over de consumentenbestedingen. Met de resultaten kunnen de Provincie, gemeentes en (lokale) winkeliers samen hun ontwikkelbeleid voor stadcentra en dorpskernen vormen.

Verder organiseren Toerisme Alliantie Friesland en Netwerk Centrummanagement Fryslân

inspiratiebijeenkomsten op diverse plaatsen in Friesland. Lokale ontwikkelingen en ervaringen worden er uitgewisseld.

'De eerste bijeenkomst was in Dokkum. Op een wandeling door de stad zagen we nieuwe inspirerende winkels die zich gezamenlijk als route presenteerden,' vertelt Galema. 'Ondernemers uit verschillende branches werken daar samen om de stad levendiger te maken. Zo heeft een hotel in het centrum zich herontwikkeld tot een kwalitatief hoogwaardige locatie. Dat trekt gasten aan, ook van ver. En een naburig pand dat zijn functie van meubelzaak was verloren wordt momenteel verbouwd met invulling van horeca, bedrijfsruimten en appartementen. Inspirerende ideeën die ook in andere steden en dorpen toegepast kunnen worden.' De volgende bijeenkomst staat gepland op 4 juli 2024.

Hoe nu verder?

Op 3 oktober 2024 wordt in De Lawei in Drachten een symposium over centrumontwikkelingen georganiseerd. Daar worden ook de resultaten van het Koopstromenonderzoek gepresenteerd.

"Provincie Fryslân faciliteert en financiert. Daar zijn we blij mee," besluit Galema. "Zo kunnen we bijeenkomsten organiseren en blijven inspireren. Retail, horeca, toerisme en cultuur moeten zich samen ontwikkelen. Directe verbinding is noodzakelijk!"

NIEUWE LEDEN AANDRAGEN

Help onze vereniging!

Heb je met jouw goede verhalen over VNO-NCW MKB Noord binnen je netwerk iemand enthousiast gemaakt voor een mogelijk lidmaatschap? Laat het ons weten, zodat we contact op kunnen nemen met die persoon. We verwelkomen graag nieuwe leden! Met het aandrazen van een lid zorg je dat we sterker staan, we beter op kunnen komen voor een goed ondernemingsklimaat, we kunnen investeren in mooie events om andere leden en bedrijven te ontmoeten én zorgen voor een financieel gezonde vereniging. Geef de contactgegevens door aan verenigingsmanager Remko Travaille, 06-45 10 72 29 of travaille@vnoncw-mkbn Noord.nl.

GRONINGEN BEREIKBAAR

Aan de slag met duurzame mobiliteit? Groningen Bereikbaar helpt je op weg.

Heeft jouw bedrijf meer dan 100 medewerkers? Dan staat je vanaf juli 2024 een taak te wachten: het bijhouden van het zakelijke én woon-werkverkeer van alle medewerkers. Het doel ervan is om inzicht te krijgen in het totaal aan werkgebonden verkeer in Nederland en om de gezamenlijke CO₂-uitstoot te reduceren. Deze rapportageverplichting komt voort uit het Klimaatakkoord. Aan de slag met de rapportage of gelijk concrete stappen zetten op het gebied van duurzame mobiliteit? De mobiliteitsadviseurs van Groningen Bereikbaar helpen je graag op weg met advies en tools. Onafhankelijk, deskundig en zonder dat het je iets kost.

BESTUURDER IN BEDRIJF

Af en toe gewoon doorpakken!

Andere mensen willen helpen. Dat is wat Janneke Hoitinga van jongs af aan al wilde. Als jong meisje dacht ze dat te gaan doen als arts. Onvoldoende talent voor de bètavakken stond dat in de weg. Ze studeerde uiteindelijk Rechten, deed veel onderzoek naar governance en toezichthouden en startte in de advocatuur. Heel wat anders dan nu, maar vanuit haar huidige functie als directeur van Sportstad Heerenveen en als regiovoorzitter Fryslân van VNO-NCW MKB Noord is dat nog steeds haar drive.

“Sportstad Heerenveen is een vrij bijzondere publiek private samenwerking tussen de Gemeente Heerenveen en Sportclub Heerenveen. We bieden een groot aantal faciliteiten voor zowel breedtesport voor de inwoners van Heerenveen als voor internationale topsporters. Enkele voorbeelden zijn het gemeentelijk zwembad en de exploitatie van de Epke Zonderland-turnhal,” legt Janneke uit. “Daarnaast bieden we ook dienstverlening op het gebied van maatschappelijk projecten, waarbij wij ons inzetten voor een gezonde levensstijl en vitaal werken. Met een team van zo’n 100 mensen doen we dit. Van schoonmakers tot beleidsadviseurs. Dus heel breed!”

Familiebedrijf

Janneke groeide op op het Friese platteland, met de goede zorg van haar vader en in de nabijheid van de boerderij van haar Pake en Beppe. Mienskip kreeg ze daar met de paplepel ingegoten: “Mijn Beppe zei altijd: ‘Ieder mens wil graag als mens worden benaderd’. Deze wijsheid is voor mij persoonlijk heel belangrijk. Ik merk dat we dat soms wat kwijtraken. We zijn individualistischer geworden en verliezen daarbij vaak de belangen of het perspectief van de ander uit het oog. Ik zie het als een belangrijke rol van mijzelf om belangen weer samen te brengen. Als jurist kan ik het uit de emotie halen en in een breder perspectief plaatsen.”

Voordat Janneke in februari 2024 begon als directeur van Sportstad was zij algemeen directeur en aandeelhouder van het familiebedrijf Medprevent. “Mijn vader heeft zich altijd hard ingezet voor het bedrijf. Als advocaat Gezondheidsrecht en Ondernemingsrecht bij een advocatenbureau ben ik daarnaast ook als vanzelfsprekend mee gaan draaien in onze arbodienst als adviseur. In 2019 ben ik begonnen als algemeen directeur. Net voor de corona-periode. Ik ben toen ook aandeelhouder geworden. Eigendom en de dagelijkse leiding hoeven echter in organisaties niet bij dezelfde persoon te liggen. Ook bij familiebedrijven blijft het van belang voor ogen te houden dat een organisatie verschillende ontwikkelfases doormaakt en dat dit

ook ander type leiding vergt. Ik heb daarom dit jaar de overstap gemaakt naar Sportstad. De opdracht die daar ligt, past goed bij mij als persoon. Maar ik ben nog steeds aandeelhouder bij Medprevent. Deze oplossing pakt nu heel goed uit voor iedereen!”

Nieuwe koers bepalen

Op de vraag of Janneke het naar haar zin heeft in haar nieuwe functie, komt er heel snel een opgewerkt antwoord: “Ik vind het ontzettend leuk! Er liggen hier zoveel kansen, zowel plaatselijk als maatschappelijk. Zoals bij iedere organisatie vervaagt soms de stip aan de horizon en is het tijd om een nieuwe stip te zetten en de koers daarnaartoe te bepalen. Dat is wat ik ga doen. En daarbij word ik ondersteund door een team dat mij daar fantastisch bij kan aanvullen. Zo ben ik niet direct de meest gestructureerde persoon. Voor elke directeur is het van wezenlijk belang over zelfkennis te beschikken, te reflecteren op jezelf en te zorgen dat je ‘zwaktes’ door het team om je heen voldoende worden gecompenseerd. Daarnaast ben je er vooral om anderen te ondersteunen, zodat zij het beste uit zichzelf kunnen halen.”

Samenbrengen van belangen

Als voorzitter van het Friese regiobestuur wil Janneke zich graag inzetten om ondernemers en overheden dichter bij elkaar te brengen. “Bijvoorbeeld het samenbrengen van de belangen van ondernemers en de politiek. Binnen de politiek ontbreekt vaak het commerciële denken en het inzicht in ondernemerschap. In een overlegsituatie kan dat leiden tot onbegrip en het gevoel van een persoonlijke aanval. Dat wil ik voorkomen en eventueel oplossen, om zo samen verder te komen. We hebben elkaar nodig,” legt Janneke uit. “Maar ik ben wel van duidelijkheid. Als er geen duidelijkheid is, bepaal ikzelf de koers. Het initiatief en de risico’s nemen en ervoor gaan. Als het nodig is kunnen we dan later kijken hoe we de diverse belangen weer goed bij elkaar krijgen. Ik ben er zeker voor om af en toe gewoon door te pakken! Dat mooie motto zal ik zeker gebruiken in mijn werk als directeur, toezichthouder en als regiovoorzitter binnen onze vereniging.”

COLUMN JOYCE WALSTRA

Wie z'n omgeving verbindt, verbindt de wereld

Een persoonlijke blik op de wereld mocht deze column bevatten. Een zin die uitnodigt tot een moment van reflectie. "De wereld" is namelijk nogal in beroering op dit moment. De voortdurende oorlog in Oekraïne, de harde strijd in het Midden Oosten, toenemende spanningen in Azië... En hoe ver die oorlogen (soms...) ook van ons verwijderd zijn, ze hebben alle dagen effect op ons. De kostenstijgingen in onze ketens zijn evident. En daar komen nog zaken bij als nog terug te betalen coronaschulden, gebrek aan personeel en een overheid die niet per se gefocust is op het bevorderen van het ondernemersklimaat.

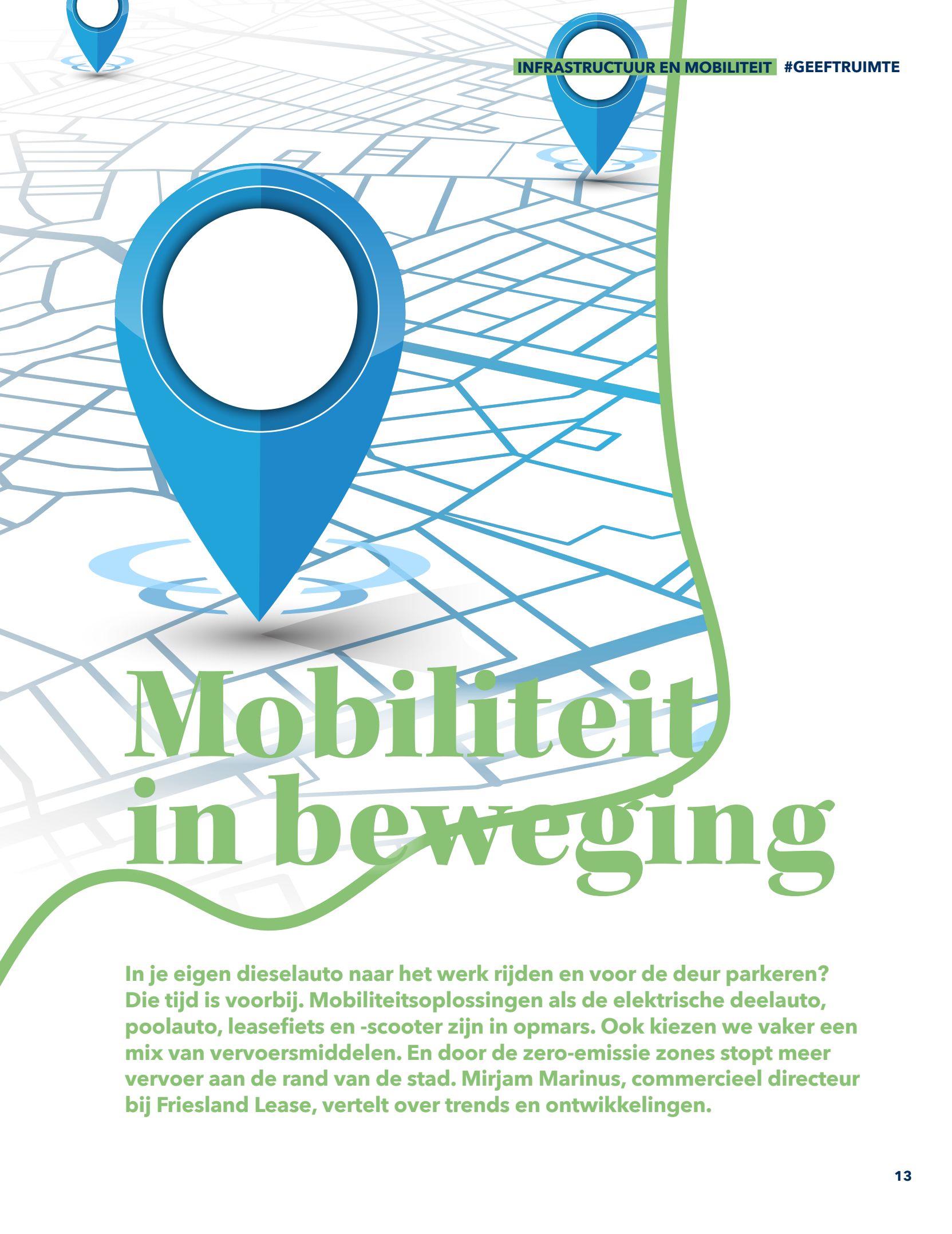
Maar daar wil ik het voor deze ene keer nou eens niet over hebben. Deze keer wil ik het hebben over het effect van deze onrust op ons als mens. Het lijkt wel alsof we meer en meer de verbinding met elkaar kwijtraken. De zorgwekkende toename van discriminatie; antisemitisme dat de kop nadrukkelijk weer opsteekt; medemensen uit de LHBTI+-gemeenschap die zich niet veilig voelen; Israëliërs, Palestijnen en Moslims die in ons land in toenemende mate bedreigd worden. Het jaarlijks rapport van het Ministerie van Binnenlandse Zaken stemt hierover niet vrolijk.

Je vraagt je wellicht af waarom ik ervoor kies om het juist hier in deze column over deze boeg te gooien. Beste ondernemer, deze onrust kruipt ook langzaam maar zeker onze bedrijven binnen. Het manifesteert zich potentieel in onze winkels, op

onze terrassen, in onze productieruimtes. Onze medewerkers in de distributie, verkoop en op de afdeling financiën – om maar eens een paar te noemen – krijgen er mee te maken. Wij kunnen en moeten daar als ondernemers een positieve rol in spelen. Wij zijn het die betrokken zijn bij onze buurt, binnenstad of ons dorp. Wij zijn het die arbeidsplaatsen bieden, verenigingen en clubs sponsoren en een sociale rol spelen ten aanzien van klanten en gasten. Wij staan erom bekend dat we van nature positief zijn. En deze ondernemende en positieve instelling kan een verbindende rol spelen. Laten wij het zijn die ervoor zorgen dat medewerkers met elkaar in verbinding zijn in onze organisaties. Laat ons in verbinding zijn met klanten en gasten en met leveranciers. Laten we in de organisatie het gesprek leiden als het een keer per ongeluk ontspoot. Laten we het goede voorbeeld geven door zélf een verbindende rol te spelen.

Uiteraard begrijp ik heel erg goed dat we hiermee de strijd op het grote wereldtoneel niet op gaan lossen. Maar ken je nog de slogan 'wie een kind redt, redt de wereld'? Laten we die nou eens extrapoleren naar onze rol in deze huidige onrustige wereld: 'Wie z'n omgeving verbindt, verbindt de wereld'. Doe je mee?

Joyce Walstra
voorzitter MKB Noord

Mobiliteit in beweging

In je eigen dieselauto naar het werk rijden en voor de deur parkeren? Die tijd is voorbij. Mobiliteitsoplossingen als de elektrische deelauto, poolauto, leasefiets en -scooter zijn in opmars. Ook kiezen we vaker een mix van vervoersmiddelen. En door de zero-emissie zones stopt meer vervoer aan de rand van de stad. Mirjam Marinus, commercieel directeur bij Friesland Lease, vertelt over trends en ontwikkelingen.

▲ Mirjam Marinus

“Het is de droom van Friesland Lease om mobiliteit leuker, schoner en vitaler te maken,” zegt Mirjam. “We zijn in Nederland goed op weg met schonere mobiliteit, maar de vraag is wel wat de overheid doet. Elektrisch rijden is jarenlang financieel gestimuleerd en wordt nu weer nagenoeg gelijkgesteld. Het zou fijn zijn als daar meer zekerheid over komt. Bij Friesland Lease rijden alle medewerkers al zeven jaar 100% elektrisch. Ook rijden we op waterstof, want om klanten te kunnen adviseren moeten we eerst zelf ervaring opdoen. We zien onszelf als proeftuin. Waterstof is interessant, want je kunt 500 tot 600 kilometer rijden op een accu, maar je kunt niet overal tanken. Daarom is het nog niet altijd een goede optie.”

Duurzaam de stad in

Schonere mobiliteit wordt bevorderd door zero emissie zones in de binnenstad. Toch zijn die zones voor bedrijven soms knap lastig. ‘Zeker’, zegt Mirjam. ‘Denk aan de marktkooplui. Ze rijden al jaren met hun wagens de markt op. Dat mag straks niet in elke stad meer. Een elektrische bus is voor deze ondernemers vaak een te grote investering. Daarom kijken we naar oplossingen, ook met VNO-NCW MKB Noord. Zoals het idee om aan de rand van de stad een kleine elektrische terreinwagen neer te zetten met een trekvermogen van 1.500 kilo. Hiermee kun je de marktkraam verder de stad intrekken. Je eigen auto of bus blijft buiten de stad staan. De terreinwagen wordt bijvoorbeeld aangeschaft door de gemeente en is voor iedereen eenvoudig te gebruiken.’

Last mile

Ook bezorgbedrijven bedenken creatieve oplossingen voor de ‘last mile’ in de binnenstad. Mirjam: “Denk aan de elektrische fiets of de kleine auto’s van Picnic, die snel door het verkeer kunnen bewegen en makkelijk te

parkeren zijn. Schoonmaakbedrijven en groenvoorziening laten de busjes vaker aan de rand van de stad staan. Zij leggen hun spullen in een elektrische bakfiets en rijden naar de klant. Het voordeel is dat ze op de fietspaden mogen en langs de file rijden. Ook parkeren is geen probleem. Je ziet hier veel creativiteit ontstaan. Mensen kijken anders naar mobiliteit. Wij denken hierin mee en organiseren onder meer sessies om kennis te delen, vooral voor kleinere ondernemers. We hebben net een voorlichting gegeven over de BPM en zero emissie-zones. Als je dit jaar nog een bus bestelt, kan het 15.000 tot 20.000 euro schelen.”

Van bezit naar gebruik

Een andere ontwikkeling is de opkomst van shared cars. Mirjam: “De trend verschuift van bezit naar gebruik. Auto’s, scooters, fietsen, alles wordt gedeeld. Je betaalt alleen voor de tijd en kilometers die je gebruikt. Dat is beter voor de wereld en voor je eigen portemonnee. Bovendien is het gebruik dankzij digitalisering heel gemakkelijk. Met je smartphone maak je een reservering, je betaalt, stapt in en rijdt weg. Shared cars zien we ook vaker bij bedrijven. Ze hebben een pool met bijvoorbeeld tien auto’s. Medewerkers kunnen deze auto’s ook buiten kantoor tijd gebruiken, zoals ze een deelauto zouden pakken.”

Fietsregeling

Mirjam noemt ook de fietsregeling van de werkgever die populair is. “Wij geloven in de elektrische fiets van de zaak. Als werkgever bied je een mooie secundaire arbeidsvoorwaarde die ook goed is voor de vitaliteit. Voor onze eigen medewerkers hebben we een mooie fietsregeling, die we juridisch hebben laten testen. Hier wordt veel gebruik van gemaakt. Dat is ook fijn voor medewerkers die geen recht hebben op een auto van de zaak. Zij krijgen nu een vergoeding waardoor ze bijna niets meer hoeven te betalen voor hun elektrische lease-fiets. Deze fietsregeling stellen we ook ter beschikking voor klanten. We merken veel interesse.”

Mobiliteitsmix

Met al die mogelijkheden kiezen mensen vaker een mix van vervoersmiddelen. Je parkeert je auto buiten de stad en pakt vanaf daar de vouwfiets die je achterin hebt liggen. Of je doet delen van de reis met het openbaar vervoer. Mirjam: “Friesland Lease biedt inmiddels alles om van A naar B te komen. Elektrisch rijden of rijden op waterstof, elektrische laadpalen en een kastje in de meterkast om op piekmomenten te laden, fietsregelingen voor medewerkers, elektrische bakfietsen, het faciliteren van poolauto’s en NS-businesscards. Elke ondernemer heeft eigen uitdagingen. Daarin proberen we zo innovatief mogelijk mee te denken. Zo maken we mobiliteit samen leuker, schoner en vitaler.”

Geesje Duursma

**Met regelmaat vragen we af hoe anderen hun drukke werkzaamheden in één werkdag krijgen. Hoe vroeg beginnen ze? Hoe organiseren zij hun werkzaamheden? Lunchen ze wel? En wanneer sluiten zij de dag af? Deze keer kregen we een inkijkje voor één dag in de agenda van ondernemer en toezichthouder Geesje Duursma:
19 maart 2024.**

06.00 uur

Ik ben echt een ochtendmens. Mijn dag begint altijd vroeg met kranten en koffie.

07.00 uur

Samen met mijn man neem ik de dag door. Hij heeft de dagelijkse leiding in ons restaurant.

08.00 uur

Mijn ochtendwandeling is een gekoesterd rustpunt in mijn dag. Meestal in stilte, soms met een mooie podcast. Vandaag luister ik naar De Blikverruimers, over modern toezichthouden.

09.00 uur

Ik check de presentatie die ik vanavond geef over de 'Friese code' voor gastvrijheid. Daarna aan de slag met afrondende zaken voor mijn proefschrift over gastvrijheid en vrijwilligers.

10.00 uur

Vooroverleg met de directie-assistent van Zevenwouden Verzekeringen. Als voorzitter van de RvC zit ik komende donderdag de jaarvergadering voor.

11.00 uur

In De Pleats overleg met de 'aanjager basisvaardigheden Friesland'. Goed kunnen lezen, schrijven en rekenen is helaas niet meer vanzelfsprekend. Als ambassadeur van het Fries leesoffensief wil ik bijdragen aan het verbeteren van deze vaardigheden.

12.00 uur

Een rondje door ons restaurant. Even met wat gasten praten en overleg met onze bedrijfsleiding.

12.30 uur

Als het lukt, lunch ik elke dag warm met mijn man.

13.00 uur

Mails bijwerken en overleg via Whatsapp met de redactie van radioprogramma 'Op e Hichte'. Dit luchtige actualiteitenprogramma van RTV NOF presenteer ik samen met een co-host eens in de twee weken. Van radio maken krijg ik veel energie.

13.30 uur

Richting Nije Leije voor het Fries Toerisme Congres van Merk Fryslân.

14.00 uur

Overhandiging van de Friese code 'slimme groei toerisme' aan onder andere de voorzitter van VNO-NCW

Noord. Samen met een onafhankelijke denktank heb ik gewerkt aan een pamflet, waarin we definiëren hoe de recreatie- en toerismesector in Friesland slim kan groeien. De middag staat verder in het teken van netwerken en bijpraten.

16.00 uur

Terug naar Burgum. Onderweg in de auto pleeg ik een paar telefoontjes.

17.00 uur

Een rondje door ons restaurant. Ook eet ik een broodje met mijn man.

18.00 uur

Op naar Lemmer. Mijn jongste zoon gaat mee als chauffeur en personal assistent. Het geeft me tijd om bij te praten over zijn opleiding en zijn bedrijf, Albird.

19.00 uur

Ik geef een lezing voor 100 medewerkers van een zorgorganisatie. Het thema: gastvrijheid in het dagelijks werk. Iedereen denkt te weten wat gastvrijheid betekent, maar in de praktijk kan het best ingewikkeld zijn.

22.00 uur

Naar huis. Onderweg een *guilty pleasure*; een softijsje, Vooraf beloofd aan mijn zoon.

23.00 uur

Ik kruip onder de wol. Het was een goeie dag.

Onkruid verbrandende boer

Vincent van Gogh

Topstuk uit het Drents Museum, Assen

Brede samenwerking in het opleiden van vakmensen is cruciaal

Krapte op de arbeidsmarkt, de uitdagingen van de energietransitie, een groeiende behoefte aan zorg, digitalisering. Ook voor het Noorden liggen er grote uitdagingen die ondernemers, onderwijs en overheid alleen samen aankunnen, zeggen Saskia Visser, sinds 1 juni 2024 de kersverse directeur van DNA Next, en Freddy de Boer, programmadirecteur van Energyhub050. Een gesprek in het state-of-the-art, futureproof pand van EnergieHub050 op het Suikerterrein.

▲ Freddy de Boer

Allereerst, DNA Next en EnergieHub050, wat doen jullie?

Saskia: “DNA Next is een samenwerking tussen DC Terra, Noorderpoort en Alfa-college. Deze drie roc’s bundelen de krachten als één sterk merk. We bieden een digitaal platform voor bij-, op- en omscholing van volwassen vakmensen, samen met bedrijven in de regio. DNA Next richt zich voornamelijk op opleidingen, cursussen en trainingen voor Zorg en Welzijn, Techniek en ICT, omdat daar de grootste uitdagingen liggen voor werkgevers. Onze relatiemanagers halen de vraag naar scholing op bij werkgevers en vertalen deze naar een opleidingsaanbod dat wordt uitgevoerd bij één van de roc’s. Dat kan een bestaande opleiding, training of cursus zijn. Of we ontwikkelen deze samen met de werkgever.”

Energiehub050 bevindt zich in een pand vol duurzame techniek waar we het vakmanschap kunnen “proeven” en kunnen leren hoe de apparatuur werkt. Freddy: “In ons programma werken ondernemers (o.a. Stork, Vaillant, Gasunie), overheid (gemeente Groningen) en onderwijs

(de DNA-partners) samen. Ook VNO-NCW MKB Noord is betrokken. Samen met circa 50 partners stomen we talent in de regio klaar voor leren en werken in de energietransitie. We richten ons op opleiden, innovatie en voorlichting. Er komen hier monteurs om certificaten te halen. Maar ook energiecoaches van de gemeente die meer willen weten over duurzame technologie. Door de duurzame mogelijkheden te laten zien, maken we het vak ook attractief voor bijvoorbeeld zij-instromers.”

Kunnen ondernemers de weg vinden in alle opleidingsinitiatieven?

Saskia: “Met DNA Next maken we dat juist makkelijker. We zijn uit de onderlinge concurrentie gestapt en bieden werkgevers één loket voor toegankelijk, vindbaar en passend scholingsaanbod.” Freddy: ‘Ondernemers in de energiesector weten ons zeker te vinden. Je hebt hier invloed, samen krijgen we praktische dingen voor elkaar. De grote N van noodzaak ligt bij ondernemers en de U van urgentie ook. Onderwijs en bedrijfsleven trekken deze kar samen.’

DE GROTE N VAN NOODZAAK LIGT BIJ ONDERNEMERS EN DE U VAN URGENTIE OOK.

In hoeverre gaat de ambitie van voldoende vakmensen slagen?

Freddy: "Het Noorden is ambitieus in de energietransitie. Wat wordt onderschat, is de hoeveelheid vakmensen die hiervoor nodig is. Uiteindelijk is het toch de vraag wie die warmtepomp plaatst. We weten nu al dat er niet voldoende vakmensen zijn." "Het punt is ook dat we allemaal aan dezelfde mensen trekken," zegt Saskia. "We dachten het te redden door mensen erbij te halen die aan de zijkant stonden. Of door mensen van de ene sector naar de andere te brengen. Maar de uitdagingen zijn te groot. We hebben innovatie en slimme oplossingen nodig, zodat we meer werk kunnen doen met minder mensen. Daarnaast blijft het belangrijk om mensen om- en bij te scholen voor werk in de energietransitie."

Welke slimme oplossingen en innovaties zijn dat en hoe komen ze bij ondernemers?

Freddy: "Als roc's en ondernemers aan de voorkant hun kennis en krachten bundelen, bedenken je innovaties waaraan ondernemers meteen in de praktijk iets hebben. Een monteur is nu bijvoorbeeld 20 uur bezig met het monteren van een warmtepomp. Dan kijk je samen of dit sneller of efficiënter kan door inzet van technologie of een expert die meekijkt op afstand. Denk ook aan meetapparatuur of sensoren die informatie over een apparaat geven, waardoor je er niet heen hoeft te rijden." Saskia: "In de zorg zie je robottoepassingen en andere vormen van zorgtechnologie die het werk veranderen. Zorg en techniek, maar ook ondernemers en onderwijs, moeten krachten bundelen om die oplossingen te vinden."

Zijn de roc's flexibel genoeg om hierin mee te kunnen?

Freddy: "Het vakonderwijs voor volwassenen is enorm aan het veranderen. Ondernemers zetten hun opstellingen neer in de Energiehub050. Docenten van roc's leiden we op in het bedrijf. Of mensen uit een bedrijf komen op een roc lesgeven." Saskia: "Het volwassenenonderwijs verandert van aanbodgericht naar vraaggestuurd. En van volledige opleidingen naar

trainingen en cursussen. Zo werken we minder met diploma's en meer met certificaten, waarbij je mag overslaan wat je al kent of kan. Samen met werkgevers kijken we aan de voorkant: Wat heeft een werknemer echt nodig? Het mooie is ook dat we het denken in niveaus meer loslaten. Er loopt een initiatief van mbo-, hbo- en wo-instellingen in het Noorden om samen te werken. Deze brede samenwerking is uniek voor Nederland en toont onze flexibiliteit."

Willen ondernemers wel onderling samenwerken? Ze zijn vaak ook concurrenten.

Freddy: "Vroeger vonden ondernemers het soms lastig om kennis te delen. Dat was in de tijd dat bedrijven hun problemen zelf konden oplossen. Het tekort aan technische vakmensen is nu groter dan de urgentie van het niet-delen. Je hebt elkaar nodig. Voor het ontwikkelen van slimme techniek en voor het opleiden van voldoende gekwalificeerde vakmensen. Samen kom je verder én ga je sneller." Saskia: "noordelijke ondernemers die willen aanhaken, zijn van harte welkom bij Energiehub050 en DNA Next."

▼ Saskia Visser

A portrait of Jan Jonker, an older man with grey hair, a beard, and glasses, wearing a dark jacket over a blue shirt. He is standing outdoors with green foliage in the background. A green wavy line graphic runs across the page, starting from the bottom left and curving upwards towards the right.

Meer impact maken met jouw bedrijf

▲ Jan Jonker

Jan Jonker was keynote speaker tijdens de break-outsessie van Platform Ondernemer en Maatschappij (POM) tijdens Trendship 2024 op 30 mei jl. De emeritus-hoogleraar Duurzaamheid en Circulair Ondernemen is gespecialiseerd in nieuwe businessmodellen en duurzaam(heid) organiseren. Het thema van deze sessie was: Hoe maak je als bedrijf meer positieve impact (sociaal en ecologisch), terwijl je business "gewoon" door gaat? POM-voorzitter Roelof de Vries ging met hem in gesprek.

Roelof: "Hoe ben je in de wereld van duurzaamheid beland?"

Jan: "Dat is alweer meer dan 30 jaar geleden. Ik kon het woord toen nog niet eens spellen. Via mijn werk als consultant kwam er vraag naar en ben ik me in het onderwerp gaan verdiepen. Ik had toen nog werkelijk geen idee en had tot die tijd ook nog niets gemist. De trein reed al wel waar ik op stapte. In de eerste vijf jaar heb ik me afgevraagd: Waar gaat dit over?"

Roelof: "Hoe ben je begonnen?"

Jan: "Door korte artikelen en compacte boekjes te schrijven over het onderwerp. Dat is mijn manier van gevoel bij dingen te krijgen. Eind jaren negentig kwam daar ook onderwijs bij. Het waren toen nog hele kleine

klasjes. Heel anders dan op het eind van mijn officiële loopbaan: toen had ik collegezalen vol met meer dan 600 studenten. Ik heb me vooral gericht op de bedrijfskundige kant van duurzaamheid. Daarmee heb ik in die jaren veel bereikt, maar óók heel veel niet. Dat laatste maakt me verdrietig. Alles staat zegge in de startblokken, maar in zijn totaal werkt het nog onvoldoende. Het grijpt niet in elkaar. Veel binnen de duurzaamheid is uitgesplitst in groepjes, sub-groepjes en dan weer sub-sub-groepjes. De deelnemers hieraan praten niet met elkaar; polariseren soms zelfs. Daardoor merk je er per saldo veel te weinig van. Het lijkt ook alsof de mensen in een parallel universum leven; ze zijn zich niet bewust van wat er op ons afkomt. Gelukkig is er veel wettelijk verankerd."

Roelof: "Welke kant zouden we op moeten?"

Jan: "Wat mij betreft moeten we toe naar een nieuw sociaal en ecologisch contract in plaats van het politiek en strategisch gebruikelijke pappen en nathouden. We blijven maar doorgaan met een gedeeltelijk aanpak; er is geen overall inspirerende visie. Wat mij betreft is er een nieuwe, integrale visie nodig met een concrete aanpak die dat realiseert."

Roelof: "Heb je een idee van een oplossingsrichting?"

Jan: "Wat een afschuwelijk vraag... Duizenden mensen zijn heel moedig aan het prutsen of anders gezegd integer aan het ontdekken. Een antwoord ligt in nieuwe vormen van collectiviteit. Dat hebben we afgedankt in het verleden en de verantwoordelijkheid bij bedrijven gelegd. Met als effect een enorme versnippering, het afbouwen van collectiviteit en de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het samen onderhouden."

Roelof: "Hebben we dan geen bedrijven meer nodig?"

Jan: "Nee, dat is onzin. We kunnen er niet zonder. We moeten alleen zoeken naar nieuwe vormen van collectiviteit. Om een meer leefbare samenleving te realiseren."

Roelof: "Wat hebben de bezoekers die jouw sessie bezochten kunnen oppikken?"

Jan: "Misschien is de belangrijkste boodschap die ik heb gegeven dat we met z'n allen in de afgelopen 20 jaar in een tijd van transitie zijn beland. Dat de zekerheden van het verleden geen enkele garantie bieden voor de zekerheden van de toekomst. Dat de snelheid waarmee de bekende zekerheden afkalven steeds meer toeneemt.

Kijk om je heen; we rollen we van de ene sociale of ecologische crisis in de andere. Wat mij betreft betekent dat dat we daar een nieuw verhaal om heen moeten bouwen, die niet is gebaseerd op het oude verhaal van geld en financiële waarde. Dat vertaalt zich dan in een nieuwe generatie businessmodellen. Daar heb ik onderzoek naar gedaan en daar heb ik het tijdens de sessie tijdens Trendship over gehad. Wat zijn de te verwachten ontwikkelingen? De ondernemer heeft en houdt de verantwoordelijkheid voor zijn producten.

DE ZEKERHEDEN VAN HET VERLEDEN BIEDEN GEEN ENKELE GARANTIE VOOR DE ZEKERHEDEN VAN DE TOEKOMST

Met de aanpak met nieuwe business- en verdienmodellen zijn er mooie kansen voor een bedrijf of organisatie. Veel bestaande businessmodellen zijn niet houdbaar. Als bijvoorbeeld 5% van de nu door producenten veroorzaakte kosten zoals omgevingsvervuiling worden gedragen door datzelfde bedrijf en niet door de maatschappij, zouden veel bedrijven al omvallen. Daarmee is de transitie binnen het bedrijf en verandering in de keten ook nog eens keihard nodig om te overleven. Tegelijkertijd ga je ook meer maatschappelijke waarde creëren. En het mooie is: ondernemen wordt er ook nog eens veel interessanter en leuker van! Dat leert de ervaring van ondernemers die hier al mee zijn begonnen."

Platform Ondernemer en Maatschappij (POM) organiseert eens per jaar de Visite Veenhuizen. Op deze bijeenkomst worden alle leden van VNO-NCW Noord uitgenodigd om zich in Het Gevangenismuseum in Veenhuizen door POM te laten inspireren en verder te kijken dan de waan van de dag. In deze tijden waarin veranderingen elkaar steeds sneller opvolgen en traditionele bedrijven steeds meer de hete adem van disruptieve, technologische ontwikkelingen in de nek voelen hijgen, wil POM ondernemers bewust laten worden van het belang van maatschappelijke betrokkenheid en daar ook praktische handreikingen voor doen. Vanwege de sessie van POM tijdens Trendship 2024 is de Visite Veenhuizen naar 1 oktober 2024 verplaatst.

Jacco Vonhof was dit voorjaar bij WerkPro in Groningen. Hij vertelde daar ook hoe belangrijk het is dat er goede basisvaardigheden zijn op de werkvloer.

BASISVAARDIGHEDEN OP DE WERKVLOER

Een eerlijke kans op meedoen

Jacco Vonhof is voorzitter van MKB Nederland en directeur-eigenaar van Novon Schoonmaakbedrijven. Ook is hij voorzitter van de Raad van Toezicht bij de Stichting Lezen en Schrijven. Hij beantwoordt vragen van Gemma Groot Koerkamp, onze aanjager geletterdheid werknemers.

Dit artikel is geschreven op B1-niveau. Zo kunnen veel mensen het lezen.

Veel mensen kunnen zich niet voorstellen dat beperkte basisvaardigheden problemen geven. Hoe zie jij dat?

"In Nederland kunnen 2,5 miljoen mensen niet goed lezen, schrijven en rekenen. Dat valt vaak niet op. Deze mensen zijn meesters in het verstoppen. Of anderen inschakelen. Er is ook veel schaamte. Vooral bij mensen die Nederlands als eerste taal hebben. Deze groep mist daardoor veel. Ook op het werk."

Wat doet jouw bedrijf eraan?

"Bij al onze communicatie vragen we ons af of onze medewerkers het begrijpen. Daarnaast bieden we trainingen aan voor het herkennen en aankaarten van problemen met basisvaardigheden. Deze zijn voor leidinggevenden, maar ook voor mensen bij de receptie of administratie. In de training leren ze het gesprek te openen, want dat ligt natuurlijk gevoelig. Stel een medewerker heeft moeite met het lezen van een opdrachtbon. Wij willen graag dat een collega dan vraagt: "Heb je daar moeite mee? Zou je dat beter willen kunnen?" Als iemand wil, bieden we trainingen aan."

Wat krijg jij er als werkgever voor terug?

"Naast een goed gevoel? Loyale collega's die waarderen dat je ze helpt. Ze begrijpen beter waar het over gaat. Zijn meer betrokken bij hun werk. Ook privé krijgen ze alles beter op orde en ontstaan minder financiële problemen. Niet kunnen lezen, schrijven en rekenen is vaak de eerste stap richting schulden en armoede. Voor de werkgever betekent dit alles minder ziekteverzuim, minder fouten, meer effectiviteit, productiviteit en veiligheid."

Mensen gaan ook kansen pakken. Als ze eenmaal geleerd hebben om te leren, willen ze meer. Vaak willen ze dan niet meer als schoonmaker werken. Dat is niet altijd in ons voordeel, maar ik vind het alleen maar goed. Geen mens moet een leven lang schoonmaker zijn. Het is mooi werk, maar ook fysiek zwaar. Sommigen zeggen: "Wat als ik investeer in een opleiding van een collega en hij gaat weg?" Ik zeg: "Wat als je niet investeert en hij blijft...?"

Waarom moeten werkgevers dit oppakken? De oplossing ligt toch bij het onderwijs?

"Het gaat mij niet om de schuldvraag. De vraag is: wil je onderdeel zijn van de oplossing? Het probleem van laaggeletterdheid wordt alleen maar groter. Ook omdat we meer van mensen vragen. Je moet kunnen mailen, navigeren en je rooster bekijken op een app. De groep die dat niet kan, raakt verder op afstand."

En mensen zijn zelf ook verantwoordelijk voor hun ontwikkeling, lijkt mij... "Zeker. Ik krijg pukkels van mensen die zien dat de wereld verandert, maar niet investeren in zichzelf. Of die denken dat een ander het wel oplost. Maar bij taal en rekenen heb je te maken met schaamte. Die moet je samen doorbreken."

Meer dan de helft van deze groep heeft een baan, hè. En mensen weten vaak niet wat er kan. Ik voel me medeverantwoordelijk voor de oplossing."

IK GELOOF IN EERLIJKE KANSEN

Hoe moeten kleine mkb'ers dat aanpakken?

"Een groot bedrijf kan procedures, trainingen en een schuldhulpbeleid hebben. Dat is hun voordeel. Maar een ondernemer - groot of klein - is eerst mens. Als je moeilijkheden ontdekt bij jouw werknemer wil je helpen. Het probleem is dat veel kleine mkb'ers de mogelijkheden en subsidies niet kennen. Er is niet één loket. Daarom vind ik het heel mooi hoe VNO-NCW MKB Noord dit oppakt in de arbeidsmarktregio. Taal Werkt! brengt het onderwerp onder de aandacht bij werkgevers. En helpt ze om snel goede informatie te vinden. Over subsidies, opleidingen bij ROC's en Taalhuizen, trainingen enzovoort. Daar kan de rest van het land een voorbeeld aan nemen."

Waarom ben je zo gedreven op dit onderwerp?

"Omdat ik geloof in eerlijke kansen. En omdat ik het van dichtbij heb meegemaakt. Ik ben namelijk begonnen als schoonmaker. Gewoon uit gemakzucht. Ik kon ook wat anders gaan doen. Mijn collega's hadden zo'n keuze niet. We deden nuttig en fijn werk, waren gemotiveerd. Toch zagen veel mensen ons werk niet als gelijkwaardig. Als je jezelf dan niet kunt verbeteren, voelt dat als een achterstand. Pas als de basisvaardigheden taal, rekenen en digitale zaken op orde zijn, kun je de keuzes in je leven maken die je wilt. Een eerlijke kans op meedoen, dat gun ik iedereen."

Maak gebruik van deze subsidies!

- SLIM-regeling
- TelMeeMetTaal
- Opleidingsfondsen

Herken de signalen

- Alleen kijken naar een tekst, niet lezen.
- 'Bril vergeten', 'Ik vul het thuis wel in'.
- Loonbeslag.
- Vaak ziekmelden.
- Geen e-mailadres hebben.
- Moeite met certificaten halen.

Watertekort groeiend probleem voor bedrijven

De zomer staat voor de deur en daarmee neemt de kans op droge periodes toe. Water wordt – ook in de provincie Groningen – steeds schaarser door onder andere klimaatverandering en toenemend waterverbruik. Dit kan operationele verstoringen en financiële risico's voor bedrijven opleveren. Of zelfs de situatie dat een bedrijf geen drinkwateraansluiting meer krijgt. De grote vraag is dus: hoe gaan we (overheid, bedrijfsleven en nutsbedrijven) om met de dreiging van drinkwatertekorten? Waterbedrijf Groningen zit aan de grenzen van haar vergunningen en de afgesproken convenanten. Dit betekent dat zonder extra maatregelen tijdige beschikbaarheid van goed drinkwater niet gegarandeerd is. Voor het winnen van grond- en oppervlaktewater is Waterbedrijf Groningen gebonden aan vergunningen die de provincie verstrekt. De doorlooptijden van het uitbreiden van bestaande of nieuwe vergunningen zijn lang, vaak wel 10 tot 15 jaar. De schaarste is daardoor niet op korte termijn opgelost.

Gevolgen voor bedrijven

Nieuwe bedrijven krijgen geen drinkwateraansluiting voor processen die geen drinkwaterkwaliteit vragen - denk bijvoorbeeld aan koeling. Bestaande bedrijven met een eigen grond- of oppervlaktewaterwinning kunnen van het waterschap of de provincie restricties opgelegd krijgen aan hun watergebruik, vooral in de chemische en voedingsmiddelenindustrie. Dit met bijvoorbeeld productieonderbrekingen en vertragingen tot gevolg. Bedrijven worden dan gedwongen om hun productieprocessen aan te passen, wat kan leiden tot operationele inefficiënties en hogere kosten voor alternatieven.

Waterbesparing

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat werkt aan een nationaal plan van aanpak drinkwaterbesparing. Het doel van dit plan is om in 20235 een reductie van 20 procent voor grootverbruikers (ten opzichte van 2016-2019) te realiseren. Waterbedrijf Groningen helpt (groot)

zakelijke klanten met watertransitiesgesprekken en waterscans. Hergebruik van water en efficiënter watergebruik zijn vaak mogelijk, maar vergen aanzienlijke investeringen die de concurrentiepositie van bedrijven beïnvloeden. Zeker voor kleinere bedrijven is dit meestal niet haalbaar.

De Kaderrichtlijn Water: een dubbele uitdaging

Bedrijven worden tegelijkertijd ook geconfronteerd met de complexiteit van de Europese regelgeving, met name de Kaderrichtlijn Water. Volgens deze richtlijn moeten bedrijven voldoen aan strenge normen en voorschriften met betrekking tot watergebruik, lozingen en milieubescherming. Deze richtlijnen zijn in de praktijk moeilijk haalbaar en belemmeren onder andere het hergebruik van afvalwater of het ontwikkelen van een eigen watervoorziening. Dit laatste leidt namelijk tot lozingen die niet vergund kunnen worden. Terwijl die eigen watervoorziening nou net uitkomst kan bieden in reactie op de drinkwaterschaarste.

Groningen en de waterstofeconomie

De provincie Groningen is hét centrum van de waterstofeconomie. De productie van waterstof vraagt heel veel water, veel meer dan in het zoetwatersysteem beschikbaar is. Infrastructuur voor de levering van alternatieven voor drinkwater is essentieel, maar nog niet overal aanwezig.

Maatregelen noodzakelijk

Om deze problemen het hoofd te kunnen bieden, zijn er dringende maatregelen nodig. Investeren in waterinfrastructuur en technologische innovaties zijn essentieel om de watervoorziening in Groningen te versterken en veerkrachtiger te maken. Daarnaast is het van cruciaal belang dat zowel overheden als (nuts)bedrijven zich inzetten voor waterbesparende maatregelen en duurzaam waterbeheer. Tot slot doen we een dringend beroep op overheden om waar mogelijk procedures te versnellen en oog te hebben voor de belangen van bedrijven bij de naleving van de Kaderrichtlijn Water.

COLUMN JENS RUESINK

Dit is voor mij JNO!

Veel ondernemers vertellen me vaak hoe fantastisch mijn baan is: 'Jij kunt bij allerlei ondernemers achter de schermen kijken en leren van wat je ziet en hoort.' Als ondernemer ben je vaak een eenling. Dat is waarom ik enorm veel respect heb voor ondernemers. Ze zijn moedig, weten kansen te benutten, zijn gedreven en laten een ongekennde vastberadenheid zien. Iets wat mij enorm inspireert! Het is prachtig om te zien hoe ondernemers hun dromen najagen, tegenslagen overwinnen en pionieren. Hun vastberadenheid, creativiteit en oplossingsgerichtheid zijn bewonderenswaardig en verdienen erkenning.

Ik ben Jens Ruesink, 39 jaar, en per 1 januari 2024 (duo-) voorzitter bij JNO waar ik al tien jaar lid ben. Ik ben zelfstandig ondernemer geweest, heb zeven jaar bij de NOM gewerkt en zit nu tweeënhalve jaar bij Moore MKW als Corporate Finance-adviseur. Ik ben getrouwd met Marijke en samen hebben wij drie dochters. Ik woon sinds tien jaar met veel plezier in de stad Groningen. Als Achterhoeker heb ik mijn draai in het Noorden gevonden en voel ik het noaberschap ook hier.

Ik kreeg vorig jaar de vraag of ik (duo-) voorzitter wilde worden bij JNO. Met drie jonge kinderen thuis en vooral ook door corona was ik minder actief geworden bij JNO. Maar juist dat

motiveerde mij om 'ja' te zeggen. Het opbouwen en onderhouden van een sterk netwerk vereist inzet, betrokkenheid en waardecreatie van beide kanten. Als je bereid bent tijd, energie en middelen te investeren in je netwerk, zul je merken dat het zich op vele manieren terugbetaalt. Of het nu gaat om het delen van kennis, het bieden van ondersteuning, het uitwisselen van ervaringen of het creëren van zakelijke kansen; een actief en betrokken netwerk kan een bron van onschatbare waarde zijn. Dat merk ik elke dag. Dus tijd om actiever te participeren!

Nu, een half jaar later, kan ik vertellen dat dit cliché echt opgaat. JNO is een geweldige loyale groep ondernemende personen die allemaal betrokkenheid tonen en bereid zijn om energie in het netwerk te stoppen. Ook spelen veel JNO'ers een cruciale rol in het oplossen van allerlei uitdagingen en het creëren van nieuwe kansen. Dat komt onze samenleving ten goede. Het is belangrijk om hun doorzettingsvermogen te waarderen en hen te ondersteunen bij hun ondernemersreis. Dit kan door te luisteren naar de elkaars ondernemersverhalen, dromen te delen, elkaar tips te geven en het vooral ook gezellig hebben met elkaar. Wat ik in mijn werk heb, wil ik ook graag voor ondernemers realiseren. Voor mij ligt binnen JNO de focus op

verbinden en kennis delen met elkaar. Bij elkaar in de keuken kijken en leren van de ander. Dit is voor mij JNO!

We zijn het afgelopen halfjaar vooral druk geweest met de toekomstbestendigheid van JNO. Zo is het bestuur is weer op volle sterkte, groeit het ledenaantal en merken we dat onze leden meer participeren. Deze lijn willen wij doorzetten! Ook in Den Haag wordt er de laatste jaren meer en beter geluisterd naar de behoeften en geluiden van de jonge en innovatieve ondernemers. Ook de noordelijke overheden kunnen in mijn visie actiever luisteren naar de uitdagingen, ideeën en perspectieven van jonge ondernemers. Ik hoop dat wij als JNO de brug tussen overheid en jonge ondernemers kunnen slaan. Dit kan door de dialoog aan te gaan en samen te werken. We kunnen zo beleid en een omgeving creëren waarin jonge ondernemers bijdragen aan innovatie, economische groei en werkgelegenheid!

Binnen JNO proef ik het enthousiasme en de gedrevenheid om met elkaar te groeien, samen herinneringen te maken en op avontuur te gaan. Dit door gezelligheid te combineren met inhoudelijke thema's.

Jens Ruesink
duo-voorzitter JNO

ZERO EMISSIE BOUWPLAATSEN

Zo krijgen we bouwend Nederland van het slot

Bouwprojecten die geen vergunning krijgen omdat er te veel stikstof vrijkomt bij de bouw? Wat duurzaam ondernemer Edward Doorten betreft, wordt dat verleden tijd. Zero emissie bouwplaatsen zijn de toekomst voor economie, natuur en leefbaarheid in Nederland. De plannen hiervoor zijn rond, de subsidie is binnen. Wat gaat er gebeuren?

**Op weg naar
duurzame
mobiliteit**

Mede mogelijk gemaakt door:

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

**BEN JE EEN INNOVATIE HARDLOPER,
DAN WETEN MENSEN JE TE VINDEN**

Edward Doorten van Green Planet is vooral bekend van het duurzame tankstation bij Pesse, afslag 28 van de A28. Daarnaast is Edward onder meer gedreven om de stikstofproblematiek in de bouw aan te pakken. Met als lonkend perspectief een zero emissie bouwplaats, waarop machines met een verbrandingsmotor zijn vervangen door batterij-elektrische mobiele werktuigen. Edward: In de vergunningsaanvraag voor bouwprojecten zit tegenwoordig de AERIUS-toets, die de stikstofuitstoot berekent. Zowel in de bouwfase als de exploitatiefase mag de stikstofnorm op geen enkel moment overschreden worden. Voor de bouwfase is dit vaak een probleem. Hierdoor worden vergunningen niet verleend. Terwijl we in Nederland ontzettend hard huizen nodig hebben. En goede infrastructurele voorzieningen, zodat de economie kan floreren.”

Waddenzee

Edward noemt als voorbeeld het grote gaswinningsproject in de Waddenzee dat uiteindelijk toch niet kon doorgaan vanwege stikstofuitstoot. “Dit besluit betekent wel dat we langer afhankelijk blijven van gas uit Rusland. We blijven dus Rusland sponsoren, wat niet wenselijk is. Bovendien heeft het besluit enorme financiële gevolgen. Voor dit soort lastige maatschappelijke vraagstukken moeten we oplossingen bedenken. Zero emissie bouwplaatsen kunnen daaraan bijdragen.”

Waterstof

Wat zijn de uitdagingen daarbij? Edward: “Er wordt nog maar beperkt gebruik gemaakt van batterij-elektrische oplossingen op bouwplaatsen. Er is namelijk nog geen goede infrastructuur beschikbaar om daar meerdere mobiele machines de hele dag door te voorzien van groene stroom. Een tank met diesel rijd je zo naar een bouwplaats toe, maar een stroomkabel uitleggen is een stuk lastiger. De oplossing ligt bij waterstof. Dat is een nog te ontginnen terrein waarop Green Planet zich richt. Wij hebben het voornemen om een waterstofhub te bouwen in Delfzijl. Een distributiepunt waar we waterstof comprimeren en vervolgens in bulkhoeveelheden kunnen uitrijden naar plekken in Noord-Nederland, waaronder bouwlocaties.”

Aan de slag

Green Planet heeft een coalitie gesmeed van partners, waaronder transport- en bouwbedrijven, de Hogeschool

van Arnhem en Nijmegen en VNO-NCW MKB Noord. Samen werken zij aan twee projecten: ‘Integrated Fuel Cell Powerbank Combination for charging

E-machines at Construction Sites’ en ‘Filling big H2-machines with H2 at Construction Sites’. Het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat heeft inmiddels met de DKTI-regeling circa 4.000.000 euro subsidie toegekend. Edward: “We gaan rond de bouw van nieuwbouwwoningen een proeftuin opzetten, waar we een zero-emissie bouwplaats op basis van hernieuwbare elektriciteit kunnen ontwikkelen en testen. In het andere project gaat het erom dat we grote bouwmachines die aan boord waterstof omzetten in stroom, of verbranden, gaan voorzien van groene waterstof. Green Planet is katalysator in het project en zorgt ervoor dat waterstof op de bouwplaats komt. Ook plaatsen we een mobiele Fuel Cell Powerbank Combination of we plaatsen een mobiel waterstoftankstation op de bouwplaats. De beide installaties zorgen voor permanente beschikbaarheid van hernieuwbare groene energie in de woningbouw en bij grote infrastructurele werken.”

Stap voor stap

Wat betekent dit voor ondernemers in de bouw en infrastructuur? Edward: “Om werkaanbod te houden, moeten ze binnen de stikstofnorm blijven. Dat kan alleen als ze overgaan op de aanschaf van zero emissie machines of ombouw van bestaande machines.” Maar kan zo’n businessmodel uit voor een ondernemer? “Wel als het alternatief is dat je anders helemaal niets meer kunt bouwen. Het dieseltijdperk ligt grotendeels achter ons en als ondernemer moet je wel mee in duurzaam bouwen. Mijn advies daarbij is: doe het stap voor stap. Begin klein en doe ervaring op. En als je duurzaam en innovatief werkt, vertel het dan ook rond. Het is net als met een oester. Pas als je ‘m opent, kun je de parel zien. Ben je een innovatieve koploper, dan weten mensen je vanzelf te vinden. Dat weet ik uit eigen ervaring. De ene na de andere buitenlandse delegatie wil een rondleiding bij Green Planet. Binnenkort komt Jordanië op bezoek. En de overheid is graag launching customer bij duurzame initiatieven. Zie het als een kans.”

Groene energie

Wat is jouw persoonlijke drijfveer om je hiervoor in te zetten? “Ik ben geboren en getogen in een familiebedrijf. Ik vind het supergaaf om te ondernemen en om samen met partners in vooruitstrevende vraagstukken tot een doorbraak te komen. En hoewel ik niet met geitenwollen sokken in de wieg lag, vind ik de combinatie van ondernemen en het helpen oplossen van maatschappelijke vraagstukken heel waardevol. Denk aan energieafhankelijkheid, stikstofproblematiek en de opwarming van de aarde. We voelen, zien en weten allemaal dat we de verkeerde kant opgaan. Dat geeft mij energie om elke dag enorm mijn best te doen en daar verandering in te brengen. Groene energie uiteraard.”

▲ v.l.n.r: Erika Zomerman, Louis Luintjes, Marc Reineman, Sandra Pot, Carlo Ezinga, Agnes Mulder, Danny Mulder

Get empowered today Start building tomorrow

Trendship 2024 is hét noordelijke ondernemersfestival op het Suikerunieterrein in Groningen met nieuwe kennis, trends en een netwerk van 1.000 ondernemers en professionals. Het festival biedt hen een groot podium met inspirerende sprekers en een Playground vol innovatie en beleving.

Het hart van Trendship wordt gevormd door een interactief themaprogramma met grote noordelijke thema's op het gebied van innovatie, energie, ondernemerschap, tech, food en vitaliteit. Verspreid over vijf locaties op het Suikerunieterrein hoor je de nieuwste trends, krijg je volop inspiratie en praat je mee over verdere noordelijke groei. Een paar voorbeelden van de themasessies die Trendship rijk is:

- Waar haal ik over 10 jaar mijn energie vandaan?

- Het geheim van het Noorden ontrafeld
- Onze regio als bron voor verhalen?
- Route naar verandering: gedrag en mobiliteit

Op het moment dat dit magazine bij onze leden op de leestafel ligt, hebben we Trendship 2024 net achter de rug. Even terug naar het begin. Eind 2022 besloot onze INNPACT Actief groep dat het tijd is voor een nieuwe dynamiek. Hoe brengen we ondernemers in stelling om nog meer regie te pakken en zelf invloed uit te oefenen op hun woon-, werk- en leefklimaat? Trendship is volgens onze INNPACTers hier het uitgelezen podium voor. Wat hopen Marc Reineman, Louis Luitjens en Maurice Hooegeveen (INNPACT-leden en bestuursleden van de Stichting Trendship) aan de vooravond van het festival dat Trendship uiteindelijk oplevert?

Marc: “Ik hoop dat Trendship de plek is en blijft waar inspiratie en betrokkenheid leidt tot het juiste duwtje in de rug voor alle ondernemende mensen in Noord-Nederland. Dat we Trendship vervolgens kunnen toevoegen aan de lijst van voorbeelden waar we in het Noorden toe in staat zijn: je inzetten met betrokken bedrijven om de dag van morgen een stukje mooier te maken. Dit alles om Trendship niet een dag in het jaar te laten zijn, maar een constante beweging.”

Louis: “Nu de gasvlam is gedoofd, is het tijd voor een nieuw energie-elan. Laat 30 mei het startsein zijn om onze schouders daaronder te zetten. En dat met ALLE energie die we als partners in het Noorden kunnen bundelen.”

Maurice: “Onze regio barst van talent, creativiteit en ondernemerschap. Trendship wil dat aanboren, verbinden en stimuleren. Ik zou het mooi vinden als we bij een volgende ontmoeting ontdekken dat ondernemers concreet aan de slag zijn om samen Noord Nederland nog een beetje mooier te maken!”

INNPACK LEDEN

- Arcadis - Louis Luitjens
- Bano B.V. - Erwin Balkema
- Bouwgroep Dijkstra Draisma - Biense Dijkstra/Erik Nicolai
- B+O Architectuur en Stedenbouw - Arnoud Olie
- CBEE – Chris Boonstra
- Deloitte - Cindy Loeff
- Friesland Lease - Mirjam Marinus / Jan Baljeu
- GasTerra B.V. - Annie Krist
- Groningen Seaports - Richard Middel
- Hanzehogeschool Groningen - Annemarie Hannink
- HZPC Holland B.V. - Gerard Backx
- Mediahuis Noord - Marc Reineman
- N.V. Nederlandse Gasunie - Hans Coenen
- NOM - Dina Boonstra
- PlasBossinade Advocaten - Jan Leo de Hoop
- PlusNauta - Bram Nauta
- Rabobank Groningen en Drenthe - Carlo Ezinga
- Talent Performance - Laura Wilpstra / Maurice Hoogeveen

▲ Partnermeeting ter voorbereiding op Trendship

ONZE EVENEMENTEN

Zorg dat je erbij bent

Ieder jaar organiseert VNO-NCW MKB Noord zo'n zestig bijeenkomsten en evenementen voor leden. Van grote evenementen zoals het Prinsjesdagdiner tot werksessies of bedrijfsbezoeken met groepen van leden. Dus voor een ieder wat wils. Om te zorgen dat je erbij kunt zijn en ruimte daarvoor hebt in je (vaak overvolle) agenda, kun je het actuele overzicht van evenementen vinden op onze website. Daarnaast staat in Digitale Update iedere maand een selectie van de meest actuele evenementen en ontvang je uitnodigingen per mail. Zo hopen we dat zoveel mogelijk leden kunnen deelnemen aan de activiteiten die hen aanspreken.

NL IN BUSINESS

Internationale zaken: doen!

Internationaal zakendoen is in de afgelopen jaren complexer geworden. Maar dat weerhoudt ambitieuze ondernemers niet om te beginnen of om hun activiteiten buiten de landsgrenzen uit te breiden. NLinBusiness en VNO-NCW MKB Noord bieden daarom op de website van de vereniging actuele informatie over de top vijftien handelspartners van Nederland. Het doel is om ondernemers te enthousiasmeren en te stimuleren om de stap te zetten naar internationaal ondernemerschap. Met actuele landeninformatie, praktische tips, een overzicht van evenementen en publicaties verlagen we drempels en openen we deuren naar nieuwe markten.

HOT TOPIC DRENTHE

Trek samen op!

De prachtige ruime en groene provincie Drenthe heeft de uitdaging van een minder dicht openbaar vervoersnetwerk. Dit is vooral buiten de stedelijke centra merkbaar. Het beïnvloedt direct de toegang tot stageplaatsen, de bereikbaarheid van werk en de cultuur in de provincie; da's zund! Daarom moeten we op zoek naar mogelijkheden om problemen te voorkomen of op te lossen.

Een fictief voorbeeld is die van student Tim. Hij studeert Techniek en is zeer enthousiast over een leuke stageplek bij een bedrijf op een groot bedrijventerrein. Maar helaas blijken de niet frequente busdiensten niet aan te sluiten op zijn werktijden die horen bij zijn beoogde stage. Hij heeft daardoor zijn stage moeten afwijzen.

Een ander voorbeeld is die van cultuur minnende Marianne. Zij wilde heel graag naar de prachtige theatervoorstelling die ze gemist had in DNK in Assen, te zien in het Atlas Theater in Emmen. Maar toch heeft ze de kaarten niet gekocht, want ze kon niet met het ov na afloop thuiskomen in haar dorp onder de rook van Assen.

Beide voorbeelden zijn fictief door de namen, maar ze bestaan echt! Ze laten zien dat zowel de arbeidsmarkt als de cultuursector, en daarmee de organisaties daarachter, staan voor een externe uitdaging voor hun bedrijfsvoering. Het zou gemakkelijk zijn om te verlangen dat alle bussen overal blijven rijden. Maar zo eenvoudig is dat niet. Daarom is het van groot belang om innovatieve oplossingen te delen met het uitvoerende ov-bureau én de bepalende en betalende overheden; zoals de provincie en het Rijk. Enkele bestuursleden uit het regiobestuur Drenthe hebben hierover al eens de noodklok geluid in de krant.

Er zijn ook andere oplossingen, waarmee je als bedrijf de problemen de baas kunt. Bijvoorbeeld door flexibele werktijden toe te staan zolang een stagiaire of medewerker (nog) afhankelijk is van ov of het daglicht voor een veilige fietstocht. Of als meerdere werknemers tegen hetzelfde probleem aanlopen, een (gezamenlijke) shuttleservice naar het dichtstbijzijnde station organiseren. Zo'n oplossing is niet kosteloos, daarom zou een passende subsidie van de vervoerders op zijn plek zijn. Ook zou de culturele sector de tijden van voorstellingen kunnen aan te passen, zodat deze beter aansluiten op de dienstregeling van het openbaar vervoer (of vice-versa!). Of combi-tickets aanbieden die zowel toegang geven tot het evenement als het ov-vervoer naar en vanaf de locatie.

Deze en andere ov-oplossingen (bestaand en nog te ontdekken) kunnen allemaal helpen om locaties toegankelijker te maken en de druk op de ruimte te verkleinen. Want bereikbaar zijn, betekent ook dat je niet heel dicht bij je werk hoeft te gaan wonen. Daarnaast maken ze Drenthe aantrekkelijker voor bezoekers en toekomstige werknemers. Bovendien helpt het de duurzaamheid door het autogebruik voor een deel te verminderen. En last but not least; een versterking van economische en culturele vitaliteit van Drenthe!

◀ Nanouk Grootendorst

RABO FOUNDATION

‘Wij ondersteunen Noordelijke impact-first ondernemers’

“Sociaal ondernemers zijn de ondernemers van de toekomst,” zegt Nanouk Grootendorst, programmamanager Sociaal Ondernemen bij Rabo Foundation. “Met hun impact werken ze aan de (vol)houdbare economie en de transitie waarover iedereen het heeft. Rabo Foundation steunt hen met financiering, kennis en een breed netwerk. Ook in het Noorden kunnen steeds meer ondernemers hierdoor impact maken.”

Nanouk: “Rabo Foundation bestaat dit jaar 50 jaar. Wij zijn een stichting met een ANBI-status en ontvangen jaarlijks een bijdrage van Rabobank. We zijn als stichting volledig zelfstandig en onafhankelijk. Je hoeft geen klant te zijn bij Rabobank om financiering van ons te krijgen. Rabo Foundation werkt van oudsher internationaal en financiert vooral boerencoöperaties. Sinds zes jaar zijn we ook actief in Nederland met het programma Sociaal Ondernemen, waarin we impactvolle ondernemers financieren. Dit zijn ondernemers die maatschappelijke impact boven winst stellen. Denk aan mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt vooruithelpen, reststromen op een hoogwaardige manier verwerken of het afvalprobleem aanpakken.”

Impact first

Rabo Foundation ondersteunt met zachte leningen en donaties. De zachte lening heeft een lage rente en een lange aflostermijn. Ook kan deze lening worden verstrekt in een vroege fase en worden minder zekerheden gevraagd. Nanouk: “De Rabobank financiert ‘profit first’ en wij financieren ‘impact first’, dat is een duidelijk verschil. Voorwaarde is onder meer dat impact maken in het DNA van de onderneming zit. Dit zie je terug in de duurzame manier waarop er met mensen, middelen en omgeving wordt omgegaan.”

Lokaal

Naast financiering biedt Rabo Foundation trainingen, opleidingen en beurzen. En staat het brede netwerk voor sociaal ondernemers open. Daarvoor worden lokale initiatieven gesteund, zoals Vereniging Impact Noord. “In de Randstad is al een actief ecosysteem voor sociale ondernemers, met actieve impact hubs en samenwerkingsverbanden,” vertelt Nanouk. “In het Noorden zien we ook deze actieve beweging ontstaan. Het ecosysteem groeit, dat merken we ook aan de groeiend aantal aanvragen bij het fonds.”

Danny Mulder, business development manager van Rabobank Groningen-Drenthe, is hier actief bij betrokken: “Als lokale Rabobank zijn wij er om te verbinden, versterken en versnellen. Er zijn in het Noorden veel gave initiatieven rondom sociaal en impactvol ondernemen. Ik vraag Nanouk regelmatig of Rabo Foundation een sociaal ondernemer in ons werkgebied op weg kan helpen. We financieren ook samen. Dat is de kracht van onze coöperatie.”

Mooie voorbeelden

Bekende voorbeelden van Noordelijke sociaal ondernemers die steun krijgen van Rabo Foundation zijn de Graanrepubliek en Vanhulley. De Graanrepubliek is een coöperatie van lokale boeren en ondernemers die samenwerken aan de productie van ambachtelijk voedsel uit Gronings graan. Naaiatelier Vanhulley biedt een werk-leertraject voor vrouwen die nieuwe producten maken van oud en overbodig textiel. Een kleiner initiatief is de

Stichting Proef Lokaal Bakkerij Rutgers, die is opgericht door bewoners van Baflo. Bij alle drie de initiatieven werken mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

▲ Danny Mulder

Circulair ecosysteem

Het aantal initiatieven groeit in het Noorden, maar ze weten elkaar nog niet goed te vinden, ziet Danny. “Wij dragen graag bij aan het ontstaan van een circulair ecosysteem, waarin partijen elkaar leren kennen en gaan helpen. We leggen verbindingen tussen gemeenten, onderwijsinstellingen, ondernemers en financiers. In het voorjaar hebben we bijvoorbeeld een brainstorm georganiseerd om alle mooie initiatieven in Noord-Nederland bij elkaar te brengen. Ook steunde Rabobank het Sustainable Moments Festival, initiatief van Groener Groningen.”

Een goed voorbeeld van verbinding is ook de Textielhub, waarin onder meer de Stichting Groningen Werkt Circulair, de gemeente en de Hanzehogeschool samenwerken. Danny: “In de hub krijgen circulaire textielinitiatieven en onderwijs een plek om samen te maken en te bouwen aan een circulaire textielketen. Heel inspirerend! Rabo Foundation heeft ook Stichting Groningen Circulair financieel gesteund.”

Stap vooruit

“Het noordelijke ecosysteem is opgestart,” zegt Danny. “Sociaal ondernemers vinden elkaar beter én ze weten beter hun weg te vinden naar Rabo Foundation. Dat is supergoed voor de noordelijke regio. En past in onze droom om iedere impactvolle ondernemer minimaal één stap vooruit te helpen.”

Ben jij een noordelijke ‘impact first’ ondernemer die een steuntje in de rug kan gebruiken? Met de quickscan op de website van de Rabo Foundation zie je snel of jouw initiatief in aanmerking komt voor financiering.

Gelukkig hebben we de foto's nog

**WE HEBBEN HET
AFGELOPEN JAAR
MEER DAN 60
EVENEMENTEN
GEORGANISEERD.
EEN KLEINE
SELECTIE VAN
DE FOTO'S**

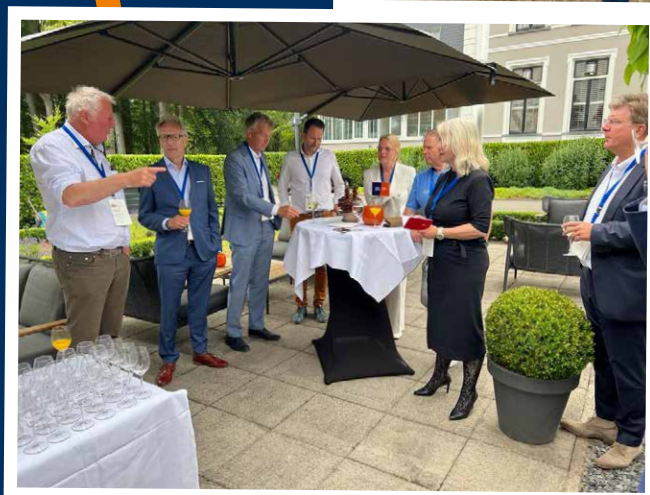
► MKB De Vitale Medewerker
20 juni '23

▼ Willem Lodewijk Zomeravond op Landgoed Lauswolt
22 juni '23

► Meet the Entrepreneur met Jan-Jaap Plaizier
15 juni '23

▼ JNO op de pedalen
16 juni '23

◀ Wie kijkt er bij jou mee?
Spionage met Erik Akerboom
10 juli '23

▲ Het Noordganguitje bij Post Plaza in Leeuwarden
8 september '23

▲ JNO goes international in Berlijn
28 – 30 september '23

▶ Het Prinsjesdagdiner in
De Nieuwe Kolk in Assen
20 september '23

▼ MKB Ronde Tafelgesprek met Jacco Vonhof en Joyce Walstra
30 oktober '23

◀ De Dag van de Ondernemer
17 november '23

▼ De Nacht van de Entrepreneur in
De Sluisfabriek in Drachten
17 november '23

▶ Het Noordelijk
Verkiezingsdebat
13 november '23

DE LELYLIJN

Niet een keuze voor nu, maar voor de toekomst

We hebben het er in het Noorden al vele decennia over. Er is dus een duidelijke behoefte. Hij is in diverse namen langsgekomen en met mooie beloften opgenomen in plannen met bijbehorende bedragen. Maar het feit is; de Lelylijn ligt er nog niet! Vorig jaar startte het project De Lelylijn vanuit de overheid. Opnieuw een initiatief voor deze treinverbinding. Wat is het doel van het project en komt hiermee de spoorverbinding een stap dichterbij? We vroegen het projectdirecteur Stijn Lechner.

➔ Emmeloord

**#TOT
STRAKS
LELYLIJN**

◀ Stijn Lechner (foto: Judith Lechner)

“Het project De Lelylijn is een initiatief van de regio en het Rijk om te onderzoeken wat de inhoudelijke relevantie van de spoorverbinding is tussen het Noorden en de Randstad. De Lelylijn is een onderdeel van het NOVEX-programma, wat staat voor nationale omgevingsvisie executiekracht. Dit programma is in het leven geroepen om de uitvoering van nationaal beleid met effect op de ruimtelijke inrichting van ons land te verbeteren,” legt Lechner uit. “Daarvoor halen we met een divers samengestelde projectgroep zo neutraal mogelijk informatie op. Na de zomer van 2024 leveren we een rapportage op waarmee onze opdrachtgevers besluiten of de Lelylijn door kan naar een volgende fase, die nodig is voor de uiteindelijke realisatie van het plan voor een nieuwe spoorverbinding.”

We kijken echt verder!

Het project deed al een publieksraadpleging waaruit bleek dat 80 procent van de Nederlandse bevolking positief is over de Lelylijn. “Ook hebben we diverse tracés met hun voor- en nadelen in kaart gebracht en zullen we de toekomstige reistijden en de kosten voor het realiseren van de verbinding onderzoeken. Met de resultaten willen we de toegevoegde waarde aantonen voor de infrastructuur en bereikbaarheid.” “Het platteland moet eigenlijk het platteland blijven, dat is een belangrijk sentiment hier,” stelt Lechner. “Dat nemen we zeker mee. Maar hoe staat dit in verhouding met de diverse economische en maatschappelijke uitdagingen waarvoor we met zijn allen staan, zoals de enorme krapte op de arbeidsmarkt, de vergrijzing en de krimp in diverse noordelijke regio's. Daarom kijken we ook naar de bijdragen van de Lelylijn aan de versterking van de economie van het Noorden, de ontsluiting van nieuw te ontwikkelen woningbouwgebieden en betere internationale treinverbindingen. Dit alles moet leiden tot een samenhangende gebiedsuitwerking. We werken dus niet aan een klassieke kosten-batenanalyse; we kijken echt verder!”

Een keuze voor de toekomst

Ondernemers zien kansen en pakken deze vaak snel op om ze te verzilveren. Daarom zien velen van hen graag de eerste spade snel de grond ingaan. Lechner: “Dat is heel begrijpelijk, maar we zijn in Nederland een democratie waarin we inspraak en diverse zienswijzen van inwoners serieus nemen. Dat vraagt om tijd en zorgvuldigheid. Het gaat echt nog wel een tijd duren voor die eerste spade de grond in gaat. De keuze, die uiteindelijk wordt genomen door onze opdrachtgevers, is dan ook geen keuze voor nu of een directe realisatie; het is een keuze voor de toekomst van het Noorden, Nederland en ook Europa. Aan ons als projectteam de taak om een goed beeld te krijgen en te geven van die toekomst.”

Een belangrijke voorwaarde voor een besluit voor de Lelylijn is dat de financiering voor 75 procent zeker moet zijn. Er is een reservering gemaakt van drie miljard door het vorige kabinet, maar wat staat er straks in de plannen van het nieuwe kabinet? Lechner: “Recentelijk is de Lelylijn opgenomen in een belangrijke Europese spoorkaart, maar dat betekent zeker niet dat er ook kruiwagens met subsidies voor de lijn komen binnenrijden. Het is dus ook nog een belangrijk vraagstuk, los van onze bevindingen, hoe het benodigde bedrag voor ‘de lijn’ bij elkaar komt!”

Het is daarom volgens de projectdirecteur van belang om het geluid dat hier in het Noorden zo sterk is, goed over te brengen in het westen en in het bijzonder in Den Haag waar het uiteindelijke besluit wordt genomen. “Ik merk dat de Lelylijn als een groot en belangrijk onderwerp hier leeft. Het is de kunst om te zorgen dat je ook in Den Haag met een sterk geluid voor een lange periode hoorbaar bent, zo worden noordelijke plannen zoals voor de Lelylijn veel kansrijker.”

Uit de bubbel

Harde feiten, vele cijfers en nog weinig echt concreet. Vindt Stijn Lechner het een leuke opdracht? “Ik vind het persoonlijk heel leuk. Met deze opdracht ben ik even uit mijn bubbel in het westen gestapt. Ik kom uit het Noorden; van mijn vierde tot mijn achttiende woonde ik met mijn familie in Veendam. Daarna heb ik een jaar in Groningen gestudeerd en ben toen vertrokken naar Amsterdam. Naast dat mijn familie hier nog steeds voor een groot deel woont, voelt het goed dat ik weer twee dagen in de week in Noord-Nederland ben. Ik ontmoet daarbij veel verschillende mensen met allemaal diverse achtergronden. Verder doet het me goed om te werken aan mooie resultaten binnen het project. Daarmee hoop ik ook echt iets te brengen voor de komende generaties.”

De Lelylijn leeft breed in Noord-Nederland. Niet alleen bij ondernemers die lid zijn bij VNO-NCW MKB Noord, maar ook onderwijs- en zorginstellingen tonen zich een voorstander van deze nieuwe spoorverbinding. Zij zien de spoorlijn als een structurele investering in een betere werk-, woon- en leeromgeving voor de inwoners van het Noorden.

A man with grey hair, wearing a blue suit jacket over a light blue shirt, is sitting at a dark desk. His hands are clasped in front of him. To his left is a laptop and a glass mug containing a yellow liquid. The background is a blurred office or workshop setting with shelves and various items.

WIJ WETEN NIET WAT MOOI IS,
MAAR WE WETEN WÉL HOE WE
HET MOOI KUNNEN MAKEN.

► Ruben Kamminga

EEN BIJZONDER BEDRIJF

Harryvan uit Hoogezand

De grote stalen taatsvoordeur, prachtig afgewerkt met houten latten waar subtiel het huisnummer 14 in verwerkt is, de entree met daarop een AutoCAD-plattegrond van het pand op de glazen wand en de stijlvolle witte balie verraden het al. Je stapt binnen bij een bijzonder bedrijf in fijn timmerwerk en interieurbouw: Harryvan uit Hoogezand.

In 1930 begonnen als klein timmerbedrijf, specialiseerde Harryvan zich later in houten kozijnen. In 1980 werd de interieurbouw tak aan het bedrijf toegevoegd en heeft Harryvan zich ontwikkeld tot een bedrijf dat gespecialiseerd is in hoogwaardige interieurbouw en fijn timmerwerk. Harryvan, dat al bijna een eeuw bestaat, maakte zijn grote groei door in 2011. “We zijn ons toen gaan richten op de technische engineering van interieurprojecten,” vertelt Ruben Kamminga, directeur en mede-eigenaar van Harryvan. Hij nam in 2007 samen met zijn broer het bedrijf over van zijn vader. Inmiddels bestaat de directie, naast Ruben, uit technisch directeur Niek Antonides en commercieel directeur Arjan Timmerman. Broer Marko zwaait nu de scepter over taatscharnierenfabrikant Frits Jurgens. “Maar het familiegevoel bij Harryvan is gebleven,” benadrukt Ruben. “Mijn vader komt ook nog regelmatig kijken op de werkvloer en we zijn een hechte, platte organisatie, waar iedereen elkaar weet te vinden.”

Haalbaar concept

Is Harryvan een bijzonder bedrijf? “Ja, wij vinden zelf van wel,” lacht Ruben met enige trots. “Wij maken altijd unieke producten. Waar de afbouwer stopt, daar beginnen wij. Wij maken de koppeling tussen een ontwerp van een architect en de praktische kant op de bouw. Je hebt veel engineeringbedrijven en je hebt veel maakbedrijven, maar wij zijn allebei. Wij maken projecten in de interieurbouw haalbaar. Een architect maakt het ontwerp en wij engineeren en zorgen voor de productie. Wij weten niet wat mooi is, maar we weten wél hoe we het mooi kunnen maken. Dat is ons credo. Daarvoor hebben we veel expertises in huis. Engineers, 3D-tekenaars, de een heeft verstand van akoestiek, de ander is gespecialiseerd in brandveiligheid, een derde in constructies. En als een engineer tegen een uitdaging aan loopt, gaat hij even de productiehoeveelheid in om advies in te winnen bij onze vakmensen. Zo zetten wij samen het ontwerp van de architect om naar een haalbaar concept.” De grote groei van het bedrijf begon in 2011. Harryvan was al een gevestigde naam in het Noorden, maar na prestigieuze opdrachten van grote organisaties als DUO en de Gasunie werd ook landelijk naam gemaakt. De lijst met projecten waar ze bij Harryvan trots op zijn is dan ook enorm. “We zijn heel trots op Paleis Het Loo wat we recent hebben opgeleverd, maar ook op projecten als museum Naturalis in Leiden, het hoofdkantoor van DPG Media in Amsterdam en dichterbij huis het Groninger Forum en The Market Hotel op de Grote Markt in Groningen.”

KEUK

In 2017 werd bij Harryvan de basis gelegd voor een nieuw keukenconcept; KEUK. “We kregen van een woningbouwvereniging de vraag een keuken te ontwerpen voor studentenhuysvesting,” legt Ruben uit. “De standaard keukens die werden gemonteerd, waren na drie jaar af. Dat lag niet aan de keukens, maar meer aan de gebruikers. Toen hebben wij een robuuste, modulaire keuken ontwikkeld

die het langer volhield dan drie jaar. Sterker nog, na drie jaar zagen ze er nog uit als nieuw, ondanks dat ze echt niet goed behandeld werden. Sindsdien mogen we jaarlijks 100 van deze keukens leveren. We kregen ook steeds vaker de vraag of de keuken in aangepaste vorm privé gekocht kon worden. We hebben toen een projectteam binnen Harryvan samengesteld dat het potentieel heeft onderzocht en de keuken uiteindelijk heeft doorontwikkeld tot de huidige robuuste, modulaire en duurzame keukens. “We zijn daar al met al anderhalf jaar mee bezig geweest. Op de VT Wonen & design beurs eind 2023 hebben we KEUK officieel gelanceerd.” KEUK is inmiddels een zelfstandig opererend bedrijf. KEUK doet de dingen graag anders, radicaal anders. KEUK heeft geen showroom en kan alleen via internet in de standaardmodules besteld worden. “We leveren geen maatwerk, en je hebt ook geen keuze in apparatuur. Dus één oven, één inductiekookplaat, maar wat erin zit, is wel waanzinnig goed. Daardoor heb je een heel hoogwaardig product en kunnen wij de prijs betaalbaar houden.” KEUK wordt gemaakt van duurzame, circulaire materialen die alleen maar uit Europa komen. Het frame wordt zo veel mogelijk gemaakt van hergebruikt staal en voor het plaatmateriaal wordt er gebruikgemaakt van afvalhout. “Het is super duurzaam en super robuust,” gaat Ruben verder. “Een KEUK gaat in principe een leven lang mee. En als er al wat kapot gaat, is een onderdeel eenvoudig te vervangen.”

Groningse roots

Bij KEUK komen ook de Groningse roots naar boven. “We zijn een trots Gronings bedrijf en hebben de zes kleuren waarin KEUK te bestellen is een Gronings tintje meegegeven, omdat Groningen, net als KEUK, zoveel unieke te bieden heeft. Hiermee willen we Groningen op de kaart zetten,” sluit Ruben vastberaden af.

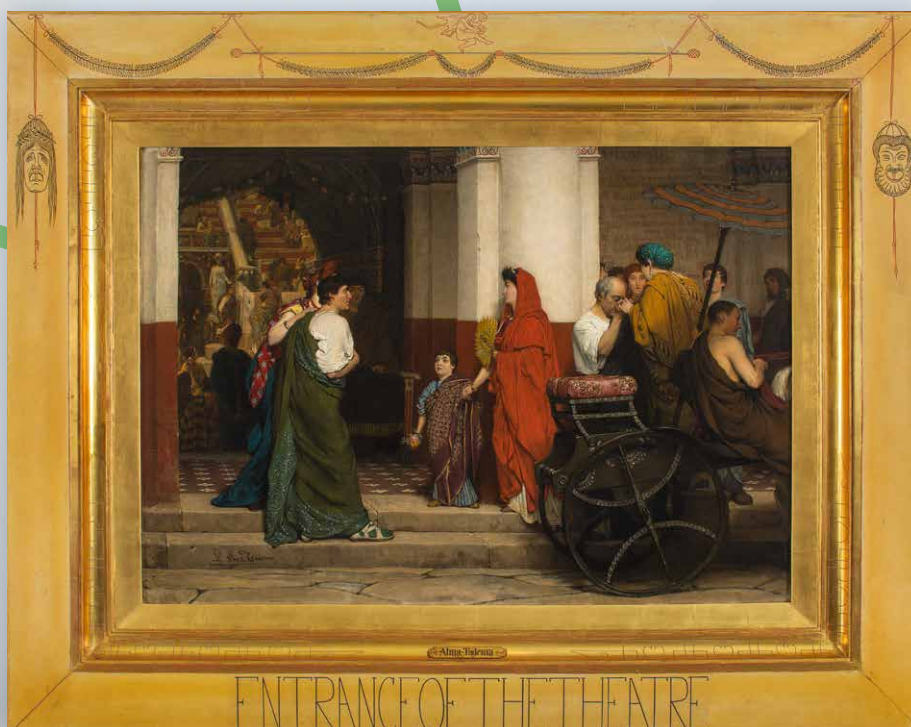
Duurzaamheid en circulariteit

Duurzaamheid en hergebruik zijn belangrijke thema's binnen Harryvan. “99% van het materiaal dat wij gebruiken is hout, daar zijn wij goed in,” legt Ruben uit. “Voor al het hout dat we gebruiken, planten we bomen terug. Maar het liefst halen we het hout of andere materialen uit een bestaand gebouw en brengen we het in een andere vorm terug, zoals we ook hebben gedaan bij de campus van de Universiteit Leiden. Daar zijn alle plafonds er netjes uitgehaald, gedemonteerd, gestript, klaargemaakt voor hergebruik en hierna in een andere vorm teruggebracht.”

Entrance of the Theatre

Sir Lawrence Alma-Talde

Topstuk uit het Fries Museum, Leeuwarden

Verworven met steun van de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Saskia Fonds en haar Van Rijn Fonds), de BankGiro Loterij, het Mondriaan Fonds, de Wassenbergh-Clarjjs-Fontein Stichting en de Vrienden van het Fries Museum.

Laat subsidies niet onbenut

Heb je er ooit van gedroomd je bedrijf radicaal te veranderen, maar ben je bezorgd over de kosten? We leven in een dynamische tijd voor ondernemers en werkgevers en het kan een uitdaging zijn om concurrerend te blijven. Subsidies kunnen een passende ondersteuning bieden.

Hoewel het proces soms ingewikkeld lijkt, loont het vaak de moeite om deze mogelijkheden te verkennen. Sommige zijn namelijk redelijk simpel, andere complexer en allemaal een krachtig hulpmiddel dat nog te weinig door het MKB wordt benut. Door deze kansen aan te grijpen, investeer je niet alleen in de groei van je bedrijf, je medewerkers, je toekomst. Mis deze kans niet om te innoveren en te bloeien!

Samen met strategisch partner ASBR Subsidium verkent VNO-NCW MKB Noord hoe subsidies met de welluidende afkortingen zoals SLIM, MDIEU, MIT en JTF je bedrijf een grote voorsprong kunnen geven. ASBR begeleidt projecten die bedrijven écht verder helpen.

De subsidies bieden unieke kansen om te investeren in de toekomst van je bedrijf met aanzienlijk minder financiële druk. Of het nu gaat om het moderniseren van productieprocessen, het opleiden van personeel, duurzame inzetbaarheid of het verbeteren van bedrijfsvoering; er zijn tal van mogelijkheden om met behulp van subsidies je ambities waar te maken.

Met succes

Neem bijvoorbeeld de SLIM-subsidie. Deze is speciaal ontworpen om MKB-bedrijven te ondersteunen in werken, leren en ontwikkelen. De SLIM-subsidie kan de deur openen naar nieuwe opleidingen voor je personeel, waardoor zij groeien en je bedrijf sterker wordt. Of de MDIEU-subsidie; een tijdelijke maatwerkregeling die

DE SUBSIDIES BIEDEN EEN **UNIEKE KANSEN** OM TE **INVESTEREN** IN DE TOEKOMST VAN JE BEDRIJF MET **AANZIENLIJK MINDER FINANCIËLE DRUK**

► Edwin Klomp

gericht is op duurzame inzetbaarheid van medewerkers en dus een duurzaam bedrijfsmodel. Directeur en eigenaar van ASBR Edwin Klomp: “Alleen al in de vorige MDIEU-ronde hebben we voor ruim 2,8 miljoen aan HR projecten bij bedrijven en 1 miljoen voor een sector gesubsidieerd gekregen. Daar halen we extra veel voldoening uit. Bedrijven, teams en individuen kunnen hierdoor bijvoorbeeld met duurzaam HR- en loopbaanbeleid aan de slag. In de huidige aanvraagronde doen we namens onze klanten zelfs voor ruim zeven miljoen euro mee voor zowel bedrijven als sectoren”

Te vaak onbenut

Hoe vind je je weg in dit doolhof van subsidies? Edwin: “Onze adviseurs helpen je daarbij. Met kennis van zowel wat ondernemers nodig hebben als welke subsidies beschikbaar zijn, begeleiden ze je van idee tot uitvoering. Ons doel is om ondernemers alle zorgen uit handen te nemen, zodat zij zich kunnen focussen op waar ze goed in zijn: hun bedrijf runnen en kansen benutten!”

► Monique Alberts

“Subsidiebudgetten zijn helaas toch nog te vaak onbenut vanuit onwetendheid of complexe regelgeving” vult ASBR Subsidium-directeur Monique Alberts aan. “Wij kennen de klappen van de zweep en we gaan voor klanten tot

het uiterste. Een subsidieaanvraag van ideevorming tot en met controles en het ontvangen van subsidiegelden is echt een complex proces. Maar het is ons vak! Deze kennis en ervaring delen we sinds enige tijd ook als strategisch partner met de leden van VNO-NCW MKB Noord. Subsidies zijn echte versnellers voor innovatie, groei, samenwerking en technologische hoogstandjes”

De sleutel zijn tot groei, innovatie, en succes

Of je nu wilt investeren in nieuwe technologieën, je team wilt ontwikkelen of je bedrijfsprocessen wilt optimaliseren; er is waarschijnlijk al snel een subsidie die bij jouw plannen past. Subsidies kunnen echt de sleutel zijn tot groei, innovatie, en succes. Het is een kans die geen enkele ondernemer, zowel MKB als grootbedrijf, zou mogen missen!

► Emille Schoonbeek

Tip van subsidieadviseur Emille Schoonbeek

Het is een echte aanrader om jouw plannen eens in de zoveel tijd door te nemen met een adviseur. Samen kun je dan kijken naar jouw visie, plannen en ambities en verkennen hoe subsidies deze kunnen ondersteunen. Zo krijg je niet enkel advies over welke subsidies het best passen, maar ook direct hulp bij het aanvraagproces. Ook voorkom je zo dat je te laat bent voor een specifieke aanvraag. Dan laat je kapitaal onbenut en dat is doodzonde”.

Vul de subsidiescan in op . Of bel met de Subsidiehelpdesk Noord, 088-126 04 70. Onderdeel van het partnerschap en exclusief voor leden van VNO-NCW MKD Noord.

BORRELTijd!

Mosterdsoep met Drentse droge worst

Benodigdheden

100. gram roomboter	
45. gram tarwebloem	
1. liter kippenbouillon	
1. middelgrote ui	
125. gram grove (Groninger) mosterd	
40. gram fijne mosterd	
1. eetlepel honing	
1. Drentse droge worst (ca. 125 gram)	
zwarte peper	
125 g kookroom	
5 theelepels gedroogde peterselie	

- Maak je kippenbouillon klaar om straks toe te voegen (1 pot, 2 blokjes of verse bouillon).
- Snij de ui in kleine snippers en de droge worst in dunne plakjes.
- Smelt de roomboter in de pan en smoor de uienknippers tot ze zacht zijn. Doe dit op een laag vuur, de ui mag niet bruin worden.

- Doe de bloem ook in de pan en laat deze onder voortdurend roeren gaar worden.
- Zet het vuur iets hoger en schep één soeplepel bouillon in de pan. Blijf roeren totdat de massa één geheel en glad is. Schep daarna een volgende lepel in de pan en roer deze er goed doorheen. Herhaal deze stap tot alle bouillon is opgenomen en de massa glad is.
- Voeg nu de grove mosterd toe en roer het geheel goed door. Voeg daarna theelepel voor theelepel de fijne mosterd toe en proef tussendoor of de mosterdsmaak naar wens is. Voeg eventueel om de zure smaak te balanceren wat honing toe.
- Voeg de plakjes droge worst toe en breng de soep op smaak met peper. Laat de soep nog twintig minuten zacht sudderen en roer regelmatig.
- Voeg vlak voor het serveren de room en peterselie toe.

VNO-NCW MKB Noord

Van der Hoopstraat 4, Groningen

Turfstraat 11, Leeuwarden

De Bukakkers 20, Emmen

📞 (050) 534 38 44

✉️ info@vnoncw-mkbnoord.nl

💻 www.vnoncw-mkbnoord.nl

DEEL EN VOLG

#geeftruimte

VNO-NCW MKB NOORD
#GEEFTRUIMTE AAN
ONDERNEMERS

VNO
NCW
Noord

MKB
Nederland
Noord